

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV ROMANTISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

NEOLOGISMY V DOBĚ „KORONAKRIZE“: SROVNÁNÍ

ČEŠTINY A ŠPANĚLŠTINY

Vedoucí práce: doc. Mgr. Miroslava Aurová, PhD.

Autor práce: Elen Konečná

Studijní obor: Anglický jazyk a literatura a španělský jazyk a literatura

2021

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích, dne 30. 7. 2021

Elen Konečná

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych tímto způsobem poděkovala vedoucí své bakalářské práce doc. Mgr. Miroslavě Aurové, Ph.D. za její vstřícnost, ochotu a také poskytnutí konzultací k bakalářské práci v průběhu distanční výuky. Dále bych ráda poděkovala svým přátelům a rodině, za jejich podporu během celého studia.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá vznikem neologismů za probíhající koronavirové krize v průběhu let 2019-21. Po počátečním představení pojmu neologismus a slovotvorných procesů, které se v jazyce vyskytují, se autorka zaměřuje na určitou slovní zásobu spojenou s koronavirem, která se vyskytuje v běžné mluvě českých a španělských rodilých mluvčích.

KLÍČOVÁ SLOVA: koronavirus, koronakrize, neologismy, epidemie, španělština, čeština, lexikologie

ABSTRACT

This thesis deals with the ways of formation of neologisms during the coronavirus crisis in the years 2019-21. After the initial introduction of neologism context and word-formation processes that occur in language, the thesis will focus on certain vocabulary connected with the coronavirus which occurs in the regular discourse of Spanish and Czech speakers.

KEY WORDS: coronavirus, coronacrisis, neologisms, epidemics, Spanish, Czech, lexicology

Obsah

1	ÚVOD.....	8
2	TEORETICKÁ ČÁST	9
2.1	NEOLOGISMUS.....	9
2.1.1	<i>Neologie a neologismus.....</i>	<i>11</i>
2.2	ZPŮSOBY TVOŘENÍ NOVÝCH SLOV.....	12
2.2.1	<i>Kompozice.....</i>	<i>13</i>
2.2.1.1	Konglomeráty.....	14
2.2.1.2	Synapse	14
2.2.1.3	Disjunkce.....	17
2.2.1.4	Kontrapozice	18
2.2.1.5	Juxtapozice.....	20
2.2.2	<i>Rekompozice.....</i>	<i>22</i>
2.2.3	<i>Derivace.....</i>	<i>23</i>
2.2.3.1	Prefixace.....	24
2.2.3.2	Sufixace	27
2.2.3.3	Infixace, interfixace.....	31
2.2.4	<i>Parasyntéza .....</i>	<i>32</i>
2.2.5	<i>Ostatní slootovorné procesy .....</i>	<i>32</i>
2.2.5.1	Abreviace	33
2.2.5.2	Akronyma.....	33
2.2.5.3	Výpůjčky.....	33
2.2.5.3.1	Anglicismy.....	34
2.3	SLOVOTVORNÉ PROCESY V ČESKÉM A ŠPANĚLSKÉM JAZYCE	35
2.4	KORONAVIROVÁ KRIZE VE SVĚTĚ	35
3	ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI.....	36
4	EMPIRICKÁ ČÁST	38
4.1	NEOLOGISMY VZNIKLÉ ZA DOB KORONAKRIZE	39
4.1.1	<i>Neologismy v češtině .....</i>	<i>40</i>
4.1.1.1	Proces prefixace.....	41
4.1.1.2	Proces sufixace.....	42
4.1.1.3	Proces prefixace a sufixace	43
4.1.1.4	Proces kompozice	44
4.1.1.5	Akronymie.....	46
4.1.1.6	Trunkace	47
4.1.1.7	Víceslovná kompozita	48
4.1.1.8	Neologismy založené na zvukové podobnosti	49
4.1.1.9	Několikanásobné procesy	51

4.1.2	<i>Neologismy ve španělštině</i>	51
4.1.2.1	Proces prefixace	52
4.1.2.2	Proces sufixace	53
4.1.2.3	Proces kompozice	53
4.1.2.4	Proces rekompozice	56
4.1.2.5	Akronymie	57
4.1.2.6	Trunkace	58
4.1.2.7	Víceslovná kompozita	59
4.1.2.8	Neologismy založené na zvukové podobnosti	60
4.1.2.9	Přejímky	61
4.2	ANALÝZA VYBRANÝCH VZORKŮ	62
4.3	SHRNUTÍ PROVEDENÉ ANALÝZY	63
5	ZÁVĚR EMPIRICKÉ ČÁSTI.....	63
6	ZÁVĚR	64
7	RESUMEN.....	65
8	BIBLIOGRAFIE.....	68
9	INTERNETOVÉ ZDROJE.....	71
10	PŘÍLOHY.....	75
10.1	PŘÍLOHA 1: ABECEDNÍ GLOSÁŘ ČESKÝCH NEOLOGISMŮ	75
10.2	PŘÍLOHA 2: ABECEDNÍ GLOSÁŘ ŠPANĚLSKÝCH NEOLOGISMŮ	77
10.3	SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ	79

1 Úvod

Slova už existují v takovém množství, že si mnohdy ani neuvědomíme, použijeme-li slovo nové, dodnes nepoužívané. Vnímáme ho svým způsobem automaticky a ani se nepozastavíme nad tím, že jsme možná vytvořili úplně nový výraz, který se ještě nestal součástí slovníků. Už mnoho let jsme součástí nekonečného procesu, vznikají nové termíny. Avšak byli a jsou mezi námi i tací, kteří si nových slov všimli a začali jejich původ a vznik studovat. Odborně se tyto výrazy označují za neologismy, kterými se bude primárně zabývat tato bakalářská práce.

Neologismy vznikají na základě lidské potřeby označení nových věcí, jevů nebo i událostí, které nás vedou k pojmenování či přejmenování z důvodu vyšší přesnosti. Rovněž můžeme zaznamenat citově zabarvená či intelektuální vyjádření spojená s danou dobou, ve které jsou vytvořena. Vzhledem ke zvyšující se globalizaci postupně dochází k popularizaci slov převzatých zejména z angličtiny, která odráží současnou orientaci světového společenství a společenského života na různé oblasti politiky, ekonomiky a také kultury, v jejichž rámci zaujímá anglosaský svět klíčové postavení.

V roce 2019 se začala Čína, a později celý svět, potýkat s virovou pandemií, která nabyla neočekávaných rozměrů. Z čínské záležitosti se stal světový problém, když se koronavirus COVID-19 začal šířit napříč kontinenty a státy se postupně potýkaly s uzavíráním hranic a domácností. Na tyto skutečnosti samozřejmě reagoval jak český, tak španělský tisk a on-line diskuse hýřily názory, které obsahovaly neologismy spojené s koronavirem. Právě tyto neologismy propojené s pandemickou situací budou předmětem předkládané práce.

Tato bakalářská práce se dělí na dvě části: teoretickou a empirickou. První část, teoretická, se bude zabývat jazykovými procesy při vzniku neologismů, jak se liší tvorba neologismů ve španělském a českém jazyce, a které jazykové prostředky ke slovo tvorbě nejvíce používají. Dotknout se však musíme i fenoménu koronaviru ve světě, pandemické situace a jejich odrazu v produkci nových slov; tato situace bude představena na příkladech jak ve španělštině, tak češtině. Hlavním cílem praktické části je představení jednotlivých vzorků a jejich analýza v obou jazycích.

Jelikož se tato práce potýká s relativně novým tématem ve světě, bude zde užito jak knižních zdrojů, tak i zdrojů dostupných on-line, které jsou nám díky digitalizaci tisku přístupné ve španělském a českém jazyce.

2 Teoretická část

2.1 Neologismus

V této kapitole se zaměřím na obecné informace o nově vytvořených slovech, přičemž přiblížíme si procesy, které se vedou k tvorbě neologismů, a častost jejich užití. Kromě toho nemohu opomenout přítomnost anglicismů v českém a španělském jazyce a v neposlední řadě porovnání slovo tvorby v jednotlivých jazycích.

Pod pojmem „neologismus“ si lze představit mnoho věcí a existuje mnoho teorií. Všeobecně se na neologismy pohlíží tak, že jsou to nově přijatá slova za účelem obohacení lexikální zásoby daného jazyka (Alvar Ezquerro, 1999: 11). Kdyby se jazyky nevyvíjely, nerozšiřovaly svůj slovník a nepřizpůsobovaly se aktuální době, daly by se považovat za mrtvé, jako je tomu například u latiny¹. Můžeme tedy říct, že vytváření a přejímání nových termínů (tzv. *neologizace*) je naprosto přirozený proces (Martincová, 2017). Po zkoumání několika nových slov si při jejich porovnání můžeme povšimnout, že daná slova nevznikají náhodně, ale za pomoci několika pravidel, která objasníme v této kapitole. Dále se zaměřím nejen na vznik neologismů, ale i na jejich rozpoznání a na to, a jaký motiv stojí za jejich tvorbou.

Neologismy lze definovat mnoha způsoby. Španělský lingvista Emilio Alarcos Llorach neologismy vnímá jako: „*Nedávné procesy a změny v jazyce², ať už ovlivňují syntaktickou strukturu jazyka, lexikon, nebo gramatickou stránku a fonetickou stránku jazyka³,*“ (Alarcos Llorach, 1992: 20). Za neologismy zároveň můžeme považovat nepřetržité změny a inovace objevující se nejen ve španělském, českém ale i celosvětovém lexikonu. Královská španělská akademie pohlíží na neologismy jako na slova, slovní obrat či přijetí nové fráze do daného jazyka⁴. Zároveň již samotné slovo *neologismus*, *neologismo* se skládá z prefixu *neo-* („nový“) a řeckého slova *logos* („slovo“), tudíž doslova pojem neologismus znamená „nové slovo“. *Diccionario de uso del español (DUE)* od Maríi Moliner pohlíží na neologismy jako na: „*Slova či vyjádření,*

---

¹ Nicméně i v latině jako v jazyce církve stále vznikají nové výrazy, viz např. *Lexicon Recentis Latinitatis* pod záštitou Vatikánu.

(https://www.vatican.va/roman_curia/institutions_connected/latinitas/documents/rc_latinitas_20_040601_lexicon_it.html)

² Původní znění: „*un cambio reciente en la lengua*“ (vlastní překlad).

³ Původní znění: „*...el neologismo se identifica con un cambio reciente en la lengua, lo mismo si afecta a su estructura sintáctica, como si afecta a su inventario léxico, como si afecta a su sistema gramatical o incluso a su externa forma fónica*“ (vlastní překlad).

⁴ Původní znění: „*Vocablo, acepción o giro nuevo en la lengua*“ (vlastní překlad).

kteřá byla do jazyka nedávno uvedena⁵,“ a zároveň k tomu autorka dodává, že jsou to technické názvy (*tecnicismos*) vzniklé pro pojmenování nově vzniklých konceptů, stejně tak i vědecká označení potřebná pro nově vzniklé situace (Guerrero Ramos, 1997: 9-10).

Podobně popisuje neologismy i česká jazykověda. Například u Olgy Martinčové nacházíme následující definici:

„Termínem neologismus se převážně označují prostředky lexikální, které se charakterizují jako nové. Podstata neologismů se nejčastěji vidí buď v tom, že neologismy pojmenovávají nový předmět, jev skutečnosti, že obohacují vyjadřovací prostředky jazyka, nebo se do její určení přenáší do roviny stylistické, kde se neologismy stavějí do protikladu k archaismům,“ (Martinčová, 1983: 11).

Vývoj obohacování slovní zásoby se dá považovat za nikdy nekončící, kontinuální proces díky skutečnosti, že na jazyk lze pohlížet jako na živý organismus, akceptující změny, nové slovní obraty a cizojazyčné termíny, tudíž můžeme říct, že nezůstává na mrtvém bodě, co se týče přijímání novinek a aktualizace. Ba naopak, podle Alvara Ezquerry je to životně důležitá funkce jazyka, a s nárůstem vyššího sociálního kontaktu po celém světě vzniká tendence vytvářet nové pojmy. Díky rozvoji moderního světa vznikají nové skutečnosti, technologie a díky tomu máme tendence nazývat nové věci za pomoci nových výrazů, anebo starým výrazům přidělit nový význam (Alvar Ezquerra, 1999: 10).

Procesy obohacující naši slovní zásobu se zabývá jazykovědná disciplína nazývající se neologie. Ta zpracovává a pozoruje, jaká míra shody dochází při nově vzniklých slovech ve srovnání se starou terminologií a na do jaké míry se od sebe liší (Martinčová, 1987: 124-139). Otázku, kdy neologismus přestává být neologismem a stává se součástí běžně mluvené řeči a lexikonu přijímacího jazyka, si klade i Vleja a opírá se o definici od Louise Gilberta, který tvrdí, že pojem již není vnímán jako cizí termín v momentě, kdy vstoupí do jazykového systému jazyka, který nové slovo přijímá. Na druhou stranu ale tato hranice může být i velice tenká díky tomu, jestli je slovo přijato v původní podobě, anebo je upraveno ku obrazu přijímacího jazyka (Vleja, 2004: 198). Dojde tudíž k postupné asimilaci, kdy je slovo zbaveno svého neologického charakteru a nevyčníká mezi ostatními lexikálními jednotkami daného jazyka. Přesto je velice obtížné dojít ke všeobecné shodě, v jakém časovém úseku došlo k akceptaci či absolutní asimilaci

---

⁵ Původní znění: „*Palabra o expresión recién introducida en una lengua*“ (vlastní překlad).

neologismu, poněvadž nikdy nepřichází jako samostatná jednotka, nýbrž jako propojený prvek s jinými, nejen lexikálními fenomény, které společně tvoří jeden hromadný celek.

2.1.1 Neologie a neologismus

Je důležité mít na paměti, že slovtvorné procesy se liší v mnoha aspektech, zejména pokud se soustředíme na porovnání dvou či více jazyků. Zatímco jeden jazyk může preferovat mechanismy, jako je například derivační slovtvorný proces, druhý se opírá o tvorbu slov za pomoci techniky, jehož důsledkem je vznik slov ze dvou nebo více slovtvorných základů, které se odborně nazývají kompozita.

Jakmile jazyk čelí výzvě pojmenování nových věcí ve světě, dle Guerrerové Ramosové má jazyk na výběr z několika možností: může nazvat věci kompletně novým slovem; v tomto případě bychom mluvili o formálním neologismu. Na druhou stranu, pokud by raději byla zvolena možnost přijetí nebo adaptace cizojazyčného pojmu (*extranjerismo*), jedná se o takzvanou výpůjčku. V neposlední řadě nesmíme opomenout ani přiřknutí nového významu původnímu starému slovu, které odborníci nazývají sémantickým neologismem (Guerrero Ramos, 1997: 10).

Neologismy tedy autorka dělí následujícím způsobem:

- 1) Neologismy vzniklé za pomoci nového slova (formální neologismus)
- 2) Neologismy vzniklé na základě již existujícího termínu, kterému je přiřknut nový význam (sémantický neologismus)
- 3) Neologismy vzniklé prostřednictvím změny slovního druhu.

Neologismy jsou nedílnou součástí naší mluvy již od nepaměti, jejich výskyt byl markantní zejména při podstatných událostech, jako například s příchodem parního stroje, přechod z agrárního na městský typ života atp. Je tedy přirozené, že jejich zvyšující se přítomnost neunikla ani filologům a jazykovým nadšencům, kteří je postupem času začali studovat. Můžeme ale velmi jednoduše předpokládat, že mezi ně bychom mohli zařadit i prvotní slova vyřečená člověkem pro označení nejjednodušších nástrojů vyrobené člověkem, tudíž každá lexikální jednotka by se dala považovat ve své době za neologismus (Bartoš, Valíková, 2002: 6).

Neologismy lze vnímat jako nějaký finální produkt, ale na samém počátku přirozený a automatický proces zvaný neologie, který nese název jako disciplína, která se

jimi a jejich procesem vzniku zabývá. Formulace těchto dvou pojmů dle Jacqueline Bastujiové je následující – neologismy pouze zaštitují nové lexikální jednotky, kdežto neologie by měla být vnímána jako určitý systém, kde se shromažďují pravidla a podmínky, za kterých je možný vznik a použití nových slov (Guerrero Ramos, 1997: 10).

Bartoš a Valíková s dalšími lingvisty rozděluje neologii následujícím způsobem:

- 1) Formální neologie (*la neología formal*)
- 2) Sémantická neologie (*la neología semántica*).

Do formální neologie, zabývající se formou a tvorbou zcela nových neologismů, se mohou, ale nemusí zařazovat i výpůjčky. Sémantická neologie se, již dle názvu, „věnuje neologismům v rovině významové, tj. v případě, kdy již existující jednotky nabývají nového významu či hodnoty,⁶“ (Bartoš, Valíková, 2002: 7).

Podobný náhled na neologii nám poskytuje Guerrerová Ramosová, která vychází z tvorby nových slov za praktickým účelem, anebo také se záměrem uměleckým; pro tyto typy existují dva odlišné názvy: neologie denominativní (*neología denominativa*) a neologie stylistická (*neología estilística*).

Neologie denominativní se zabývá vytvářením slov nejen z hlediska rozšíření slovní zásoby jazyka, ale v potřebě pojmenování nově vzniklého konceptu. Tímto způsobem se snaží dosáhnout co nejvyššího efektu v komunikaci, například ve snaze vytváření nových slov, které budou naprosto jednoznačné. V tomto typu neologie se objevují nově vzniklá slova za pomoci prefixace, suffixace a kompozita.

Neologie stylistická je založena na vyjádření starých pojmů za pomoci nových termínů. Avšak v tomto případě se klade důraz na svobodu a kreativitu jedince, kdy mluvčí za pomoci neologismů vyjadřuje svůj osobní postoj či názor ve světě (Guerrero Ramos, 1997: 17).

2.2 Způsoby tvoření nových slov

Ač si tuto realitu nemusíme vůbec připouštět, intuitivně můžeme obohacovat naši slovní zásobu každý den. Nicméně finální podoba nově vzniklých slov není pouze nahodilý soubor jazykových elementů, ale pečlivě zanalyzovaný vzorek, kdy jej lidská mysl porovnávala s pomyslným již existujícím repertoárem slov (Nebeská, 2017). Tímto

---

⁶ Původní znění: „*La neología o neologización semántica que se basa en las unidades ya existentes que reciben un nuevo significado o sentido (el mismo significante adquiere un nuevo valor)*...“ (vlastní překlad).

mentálním lexikonem disponuje každý z nás, a proto dochází k permanentnímu zkoumání slov uložených v naší mysli v komparaci k neologismům. V této kapitole se budeme zabývat slovo tvornými procesy a jejich popisem, které se vyskytují jak v českém, tak ve španělském jazyce.

Mezi dva nejpoužívanější způsoby, které jsou využívány při tvorbě nových jazykových výrazů, patří kompozice a derivace. Kompozice, také známá pod názvem skládání, se zabývá vznikem nových slov za pomoci dvou či více lexikálních jednotek (tzv. lexémy). Tento proces „...*spočívá ve vytváření nových, významově jednotných pojmenování ze dvou lexikálně samostatných celků, přičemž zároveň vzniká nový, samostatný význam celku,*“ (Bezděchová, 2017). Dalším neopomenutelným procesem je derivace, o kterých Alvar Ezquerria říká, že vznikají nová, odvozená slova od již existujících⁷ (Alvar Ezquerria, 1999: 49).

Guerrerová Ramosová připomíná, že Auger a Rosseau mezi další způsoby vzniku neologismů neodmyslitelně patří výpůjčky (*la neología de préstamo*), kdy dochází k přijetí již existujícího slova v cizím jazyce, například z anglického, ruského či německého jazyka, do jazyka, který potřebuje pojmenovat určitý jev ve svém jazyce (Guerrero Ramos, 1997: 20). Tento proces můžeme také nazvat jako neologismy vzniklé přejímáním lexémů z cizího jazyka. Díky převažujícímu vlivu anglického jazyka ve světě se nejen v českém, ale i světovém lexikonu čím dál více vyskytují tzv. *anglicismy*, kterým se budeme věnovat v samostatné kapitole.

2.2.1 Kompozice

Jak již bylo zmíněno na počátku této kapitoly, kompozice, jakožto jeden ze základních způsobů vzniku nových slov, je neodmyslitelnou součástí slovo tvorby. Jazykovědci jako například Guerrerová Ramosová, Alvar Ezquerria a Bartoš s Valíkovou se shodují v názoru, že kompozice probíhá za pomoci dvou či více jazykových jednotek.

Bezděchová mezi komponenty kompozita zařazuje tzv. slovo základové (autosémantické, nesoucí vlastní význam) a s jeho základem se setkává další člen kompozita; nejčastějším jevem v kompozici je spojení dvou lexikálních jednotek, avšak v praxi je možná fúze i více jak dvou elementů. (Bezděchová, 2017).

---

⁷ Původní znění: „*la derivación consiste en la creación de elementos léxicos nuevos por la adición a palabras ya existentes*“ (vlastní příklad).

Lingvista Manuel Alvar Ezquerra uvádí, že kompozici lze zároveň rozdělit do několika podkategorií, a to

- a) Synapse
- b) Disjunkce
- c) Kontrapozice
- d) Juxtapozice
- e) Zkracování (abreviace)
- f) Pomocí hovorových prefixů⁸ (*mediante prefijos vulgares*)

Co se týče této terminologie, dochází ke střetu názorů různých lexikologů, zda by se poslední bod měl zařazovat do procesu kompozice, či nikoliv. Bartoš a Valíková uvádí, že:

„...Díky své autonomii se shodují s předločkami, které jsou považovány za nezávislé prvky. Lze namítat, že tyto lexémy či morfémy se z hlediska funkčního řadí mezi prefixy, avšak jejich formace se spíše naklání k definici odvozených (derivovaných) slov, mezi ně patří slova jako například contrarrevolución, contracampaña, contraeducación, entrecasa, ensobrar, envasador, etc.⁹“ (Bartoš, Valíková, 2002: 10).

Guerrerová Ramosová, s pomocí terminologie od Benveniste, uvádí, že mezi procesy kompozice se řadí dva typy:

- a) Konglomeráty¹⁰ (*los conglomerados*)
- b) Synapse (*las sinapsias*)

2.2.1.1 Konglomeráty

Mezi složeniny, tzv. konglomeráty patří jednoduché již existující lexikální jednotky, které se spojují a tím vytváří lexikální jednotku s úplně novým významem, například *autostop* (Guerrero Ramos, 1997: 32).

2.2.1.2 Synapse

Na druhé straně existuje synapse, která spojuje složitější lexikální jednotky, a to za podmínky, že se spojí v počtu minimálně dvou. Pottier rovněž nazývá synapse jako

---

⁸ Vlastní překlad.

⁹ Původní znění: *Se puede objetar a esta concepción que estos elementos o morfemas prefijales son prefijos desde el punto de vista funcional y las formaciones en las que entran se pueden considerar como palabras derivadas.*“ (vlastní překlad).

¹⁰ Vlastní překlad.

komplexní lexie¹¹ (*las lexías complejas*), kdy dochází k momentu fúze dvou odlišných jednotek za účelem vytvoření absolutně nového významu (Retamal, Soto: 1999).

Alvar Ezquerro poznamenává, že ve španělštině nejproduktivnějšími jednotkami používanými v procesu synapse, jsou předložky *de* a *a*:

PŘEDLOŽKA <i>DE</i> :	PŘEDLOŽKA <i>A</i> :
<i>Letra de cambio</i> (směnka)	<i>Avión a reacción</i> (proudový letoun/tryskáč, jet)
<i>Traje de luces</i> (oblek)	<i>Juguete a pilas</i> (hračka na baterky)
<i>Azul de metileno</i> (methylenová modř)	<i>Olla a presión</i> (tlakový hrnec)
<i>Conferencia de prensa</i> (tisková konference)	<i>Camisa a cuadros</i> (kostkovaná košile)
<i>Goma de mascar</i> (žvýkačka)	<i>Navegación a vela</i> (plachtění)

Tabulka č. 1: Synapse s předložkou *de* a *a*

Zatímco předložka *de* se pojí s bližší specifikací daného jevu, předložka *a* se v menší míře používá na základě podobnosti s cizími jazyky. Synapse vždy vytváří jeden ze dvou slovních druhů, a to buď podstatné jméno anebo přídavné jméno (Alvar Ezquerro, 1999: 23).

Guerrerová Ramosová zdůrazňuje určité typy s ohledem na slovnědruhovou kategorii jejich komponentů:

- a) Složené slovo ze slovesa a podstatného jména
- b) Složené slovo ze dvou podstatných jmen
- c) Složené slovo z podstatného jména a přídavného jména
- d) Složené slovo z přídavného jména a podstatného jména

V prvním případě se nové pojmenování skládá ze slovesa a podstatného jména, které zastupuje funkci předmětu. Mezi ně patří například: *elevallunas* (zavírání oken u aut), *buscapersonas* (pager), *alzacristales* (synonymum k *elevallunas*), *cuentarrevoluciones* (otáčkoměr), *calientaplatos* (ohřívač talířů), apod. Do druhé kategorie spadá fúze dvou podstatných jmen, kde je nutné ve španělském jazyce rozlišit, které z nich zastupuje funkci přídavného jména, například:

- a) *Hombre rana*¹² (člověk s nutným vybavením pro podmořské práce)
- b) *Buque cisterna* (námořní tanker)
- c) *Coche bomba* (auto s náloží),

¹¹ Vlastní překlad.

¹² DRAE, původní znění: „*hombre provisto del equipo necesario para efectuar trabajos submarinos*.“ (vlastní překlad).

d) *Ciudad dormitorio*¹³ (část města, která slouží pro pracující jako noclehárna)

a další, jejichž jednotlivé komponenty jsou ve vztahu koordinačním, tj. na rozdíl od předchozích nelze určit, který člen tvoří jádro a který jej doplňuje či modifikuje, například:

- a) *Compraventa* (koupě a prodej)
- b) *Puertaventana* (francouzské okno) (Guerrero Ramos, 1997: 33).

Pro českého mluvčího, který není plně obeznámen s odlišným významem slov na základě pozice adjektiva, se poslední dva body mohou zdát poněkud matoucí. Nicméně pro španělštinu má pořádek slov daleko větší význam než pro flektivní český jazyk, kde je slovosled relativně volný, tudíž lze s jednotlivými členy ve větě hýbat, aniž by věta ztratila svůj původní význam. Ve španělském jazyce tomu není.

Ve třetím případě jsou tedy složená slova z přídavného jména a podstatného jména, jako je tomu například u *guardiacivil* (civilní stráž), taktéž slova, kde se musí přidat infix *-i-*, kupříkladu *cejijunto* (srostlé obočí), *ojinegro* (černooký). Samozřejmě se vyskytují i složené pojmy, jako:

- a) *Pirata aéreo*¹⁴ (doslovný překlad: „vzdušný pirát“ – únosce letadla)
- b) *Luz verde*¹⁵ (doslovný překlad: „zelené světlo“)
- c) *Espalda mojada*¹⁶ (migrant, který se nelegálně pokusí překročit hranici, např. z Mexika do Spojených států¹⁷, doslovný překlad: „mokrý záda“)
- d) *Cara pintada*¹⁸ (doslovný překlad – „pomalovaný obličej“, vedoucí argentinského vojenského puče, který si zakamufloval barvami obličej) (Guerrero Ramos, 1997: 33).

V neposlední řadě je tu i poslední kategorie, kde se nachází složená slova z adjektiva a podstatného jména, který není ve španělštině běžným jevem, ale lze se s ním

---

¹³ DRAE, původní znění: „*Conjunto suburbano de una gran ciudad, cuya población laboral se desplaza a diario hasta esta para acudir a su lugar de trabajo.*“.

¹⁴ Jedná se frazém.

¹⁵ Pozn. aut.: „*Luz verde*“ nebo také zelené světlo je frazém (ustálené slovní spojení) s vlastním významem. V tomto případě se jedná o *Otevření cesty, zajištění dokončení případu, povolení*. Původní znění, DRAE: „*Camino o procedimiento abierto y dispuesto para el logro de un asunto, empresa, etc.*“.

¹⁶ Pozn. aut.: jedná se taktéž o frazém, „*espalda mojada*“ se ve španělštině řadí mezi ustálená slovní spojení. Původní znění, DRAE: „*Persona que, bajo amenazas, obliga a tripulación de un avión a modificar su rumbo.*“ Jedná se frazém, podobně jako je tomu v českém jazyce u ustáleného slovního spojení „pirát silnic“.

¹⁷ DRAE, původní znění: „*Persona que pasa o pretende pasar de forma ilegal la frontera desde México hasta los Estados Unidos.*“, také: „*Persona que entra o pretende entrar ilegalmente en un país, atravesando un mar o un río.*“.

¹⁸ Rovněž frazém, DRAE, původní znění: „*Militar golpista argentino que se caracterizaba por embadurnar su rostro para camuflarse.*“.

potkat. Ve většině případech se jedná o kalky z angličtiny, jako například *largometraje* (celovečerní film), *cortometraje* (krátký/krátkometrážní film). Guerrerová Ramosová a Alvar Ezquerra připomínají, že v tomto případě španělština připouští i více ortografických variant, jako je tomu u *libre cambio* a *librecambio* (volná směna, volný obchod) nebo *estrella de mar/estrellamar* (mořská hvězdice) (Alvar Ezquerra, 1999: 24).

Alvar Ezquerra rovněž připomíná, že synapse není obvyklá záležitost v běžně mluveném jazyce či v jazyce literárním, nýbrž se častěji vyskytuje se v jazyce či literatuře, spíše technického či odborného rázu¹⁹ (Alvar Ezquerra, 1999: 24).

2.2.1.3 Disjunkce

Mezi další neméně významné složky procesů kompozice se řadí taktéž disjunkce. Kompozitum vytvořené za pomoci disjunkce se velmi podobá pojmenování vytvořené díky synapsi. Alvar Ezquera vysvětluje, že disjunkce je prostředek pro vznik složených slov (lexémů), které nejsou graficky spojené, tj. jsou oddělené většinou mezerou.

Bartoš a Valíková či Alvar Ezquerra nám poskytují náhled na příklady, ve kterých se vyskytuje disjunkce. Jedná se například o:

- a) *Guerra civil* (občanská válka)
- b) *Opinión pública* (veřejné mínění)
- c) *Cuento chino* (pohádka, historka, báchorka)
- d) *Cama nido* (rozkládací postel)
- e) *Pájaro carpintero* (datel)

Bartoš a Valíková upozorňují, že v případě disjunkce se jedná o nezávislé větné členy, které se mohou zvláště rozdělit, a přitom budou stále nést určitý význam. Druhý lexém ve slovním spojení je takzvaný determinující prvek, který specifikuje význam první jednotky, determinantu. Alvar Ezquerra přibližuje tuto definici na příkladech:

- a) *Guerra civil* je *guerra* (válka), a *civil* k tomu dodává bližší specifikaci (občanská)
- b) *Pez espada* je *pez* (ryba), a díky slovu *espada* víme, že je to určitý druh ryby (mečoun)
- c) *Opinión pública* je *opinión* (veřejné mínění)
- d) *Pájaro carpintero* je *pájaro* (pták), a *carpintero* udává, že se jedná o ptáka z čeledi datlovitých

---

¹⁹ Původní znění: „*La sinapsia es un procedimiento de formación de palabras propio de los lenguajes científicos y técnicos, y poco frecuente en la lengua usual y en la literaria, donde no es fácil encontrar elementos de ese tipo.*“.

e) *Cuento chino* je *cuento* (pohádka, vyprávění), a díky *chino* odvodíme, že se jedná o báchorku²⁰

Bartoš s Valíkovou uvádí, že v případě spojení dvou substantiv si lze povšimnout, že když je slovo vytvořené prostřednictvím fúze dvou podstatných jmen, jejich sémantický vztah se zakládá na jejich podobnosti, tj. dotýkají se stejného či obdobného tématu, jako je např. *pez espada* či *pájaro carpintero*, kde se oba dva termíny dotýkají živočišného druhu, a pouze podávají bližší informace, zatímco ve spojení adjektiva a substantiva adjektivum slouží ke specifikaci podstatného jména či jeho kvalifikaci²¹ (Bartoš, Valíková, 2002: 17).

Závěrem lze ještě podotknout, že Alvar Ezquerro vnímá kompozita vytvořena během procesu disjunkce za velmi ojedinělá, vyskytující se zejména v odborné literatuře a u pojmenování zvířat či rostlin, podobně jako tomu je u synapse. Dalším podobným jevem, který se objevil i u již zmíněného procesu, je grafické spojení slov dohromady, u disjunkce například: *ave fría / avefría* (čejka) či *agua nieve / aguanieve* (děšť se sněhem) (Alvar Ezquerro, 1999: 27).

2.2.1.4 Kontrapozice

Nyní si představíme způsob, který rovněž je využíván při vzniku kompozit, a tím je kontrapozice. Pro složená slova díky kontrapozici je typické grafické označení mezi dvěma členy, a tím je převážně pomlčka, avšak vyskytují se i případy, kde se grafické označení nevyskytuje (Bartoš, Valíková, 2002: 18).

Mezi mluvčími často dochází k nesrovnalostem, kdy je tedy vhodné použití pomlčky, kde nikoliv a zároveň, kde jsou přípustné obě varianty. Nad touto problematikou se pozastavil i Alvar Ezquerro a nahlíží na ni tímto způsobem:

*„Pokud obyvatelé dvou národů či území vytvoří složené slovo, která pojmenovává jinou zeměpisnou nebo politickou entitu, v níž došlo ke sloučení charakteristik obou národů či jejich území, složenina se píše bez mezery či čárky mezi nimi, například: **hispanoamericano** (hispanoamerický), **checoslovaco** (československý), **afroantillano** (afroantilský). V ostatních případech, kdy nedošlo k fúzi, nýbrž k opozici či je třeba dosáhnout kontrastu mezi oběma elementy, spojují se pomlčkou, jako je tomu u: **franco-***

---

²⁰Pozn. aut.: V českém jazyce se vyskytuje slovní spojení s podobným významem, „babská povídačka“, jedná se o vymyšlený příběh či pohádku.

²¹ Původní znění: „*Mientras que la relación semántica entre dos componentes sustantivales es de similitud... en las formaciones del tipo sustantivo + adjetivo existe sólo la relación de especificación o calificación.*“.

prusiano (prusko-francouzský), *germano-soviético* (německo-sovětský),²²“ (Alvar Ezquerro, 1999: 27).

V případě, že mluvčí polemizují nad problémem, zda užít pomlčku či nikoliv ve spojení dvou podstatných jmen, je dle akademické normy vhodnější se rozhodnout pro variantu bez pomlčky. Opět se potýkáme s dilematem týkající se terminologie, kdy nuance mezi podobou a produkcí složených slov vyvolávají diskusi mezi lingvistiky celého světa, tudíž slova vytvořené disjunkcí jsou rovněž označována za slova vytvořené juxta pozicí (*yuxtaposición*) či apozicí (*aposisión*); mnohdy by se dokonce daly vytvářet s pomocí předložky *de*, což připomíná slovtvorbu prostřednictvím synapse, ale předložka je v tomto případě vypuštěna (Bartoš, Valíková, 2002: 18).

Jak již bylo řečeno výše, složená slova se skládají ze dvou a více kompozit. Nejčastějším příkladem je sloučení dvou substantiv anebo podstatného jména a přídavného jména, avšak co se týká kontrapozice, narážíme i na případy, kde se setkávají dvě přídavná jména, kupříkladu *un proceso químico-físico / una prueba químico-física* (Alvar Ezquerro, 1999: 29).

Bartoš s Valíkovou (2002: 18) uvádí několik příkladů, kde se vyskytuje kontrapozice. Jako první se zabývají dvěma podstatnými jmény, kdy jsou si jednotky složeného slova samy sobě rovny, anebo jeden z nich má z hlediska subordinace funkci specifikativní, tj. determinující, tudíž druhé substantivum vyplňuje funkci adjektiva.

- a) *Vagón cisterna* (nákladní vagón – cisterna)
- b) *Coche salón* (limuzína)
- c) *Efecto invernadero* (skleníkový efekt)
- d) *Hora cero* („hodina pravdy“, doslovný překlad: hodina nula)
- e) *Año luz* (světelný rok)
- f) *Ciencia ficción* (Sci-fi)

V případě, že se zabýváme subordinační kvalifikační, tj. subordinačním kompozitem, ve kterém vzniká vztah mezi hlavní částí kompozita, substantivem, a vedlejší částí, doplnění kompozita. Tuto funkci zastupuje, na rozdíl od subordinace specifikativní, adjektivum. Mezi ně například řadíme:

---

²² Původní znění: „*Cuando los gentilicios de dos pueblos o territorios formen un compuesto aplicable a una tercera entidad geográfica o política en la que se han fundido los caracteres de ambos pueblos o territorios, dicho compuesto se escribirá sin separación de sus elementos: hispanoamericano, checoslovaco, afroantillano. En los demás casos, es decir, cuando no hay fusión, sino oposición o contraste entre dos elementos componentes, se unirán estos con guión: franco-prusiano, germano-soviético.*“ (vlastní překlad).

- a) *Granja piloto* (pilotní farma)
- b) *Plan piloto* (pilotní plán)
- c) *Esfuerzo piloto* (pilotní úsilí)
- d) *Conferencia cumbre*²³ (důležitá porada)
- e) *Reunión cumbre* (důležité setkání)
- f) *Atleta cumbre* (vrcholový sportovec)
- g) *Papel clave* (klíčová role)
- h) *Palabra clave* (heslo, klíčové slovo)
- i) *Personaje clave* (klíčový člověk)

Samozřejmě existují i složeniny v podobě substantivum + substantivum, nicméně mezi nimi vzniká vztah koordinační, mezi nimi lze nalézt například: *buque escuela* (ponorková loď), *falda pantalón* (oděv připomínající sukni, nicméně má nohavice²⁴), *casa convento* (klášterní dům), *escuela taller* (střední odborné učiliště) apod. Nicméně i mezi lingvisty mnohdy vzniká otázka, v jakém případě a kdy vzniká vztah koordinační či subordinační (Bartoš, Valíková, 2002: 18).

2.2.1.5 Juxtapozice

Juxtapozice, známá také pod českým termínem spráhování, je typická svým tvarem, kdy se jednoduše složila slovní spojení v jedno slovo, jedná se tedy o kompletní fúzi. Alvar Ezquerro doplňuje, že lingvista Bernard Pottier jednotky v kompozitu vytvořené slovotvorným procesem juxtapozice pojmenovává jako složené lexie (*lexías complejas*) a udává několik případů, které přejímá z Juana Ramóna Jiméneze (Alvar Ezquerro, 1999: 30):

- a) *Artimaña* (lest, trik, finta)
- b) *Latinoamericano* (latinskoamerický)
- c) *Contrareformista* (protireformní)
- d) *Malformar* (deformovat)
- e) *Entrecasa* (Oblečení na doma, v domě)
- f) *Pasatiempo* (hlavolam, křížovka)

Podobně na tuto problematiku nahlíží i Valíková a Bartoš, kteří rozdělili slova vytvořená díky juxtapozici do následujících kategorií:

---

²³ Pozn. aut.: Jedná se o schůzku vysoce postavených funkcionářů, definice dle RAE: „*Dicho especialmente de una reunión: Compuesta por los máximos dignatarios nacionales o internacionales para tratar asuntos de especial importancia. Conferencia cumbre.*“. V češtině tomu odpovídá summit, vrcholné setkání nejvyšších představitelů.

²⁴ DRAE: „*Prenda de vestir que parece una falda pero tiene perneras como un pantalón.*“.

KATEGORIE	PŘÍKLADY	VÝZNAM
Substantivum + substantivum	<i>Madreselva</i> <i>Casatienda</i> <i>Telaraña</i> <i>Carricoche</i>	Zimolez, kozí list Obchod, který je v domově obchodníka Pavučina Kočárek
Substantivum + adjektivum	<i>Aguamarina</i> <i>Aguardiente</i> <i>Camposanto</i> <i>Manirroto</i>	Akvamarín Kořalka, pálenka Hřbitov Marnotratník
Adjektivum + substantivum	<i>Medianaranja</i> ²⁵ <i>Ricohombre</i> <i>Librepensador</i> <i>Sietecolores</i>	Sprízněná duše (doslovný překlad: půl pomeranče) Člověk vznešené krve Volnomyšlenkářský Tyrančík mnohobarvý
Adjektivum + adjektivum	<i>Agridulce</i> <i>Sordomudo</i> <i>Altibajo</i> <i>Vascohablante</i>	Sladkokyselý Hluchoněmý Starodávná tkanina Mluvčí baskičtiny, baskofonní
Sloveso + substantivum	<i>Correcalles</i> <i>Girasol</i> <i>Cazavirus</i> <i>Lavamanos</i>	Dětská hra přeskakovaná Slunečnice/vrtichvost, podlézavec Antivirus Umyvadlo
Sloveso + sloveso	<i>Duermevela</i> <i>Ganapierde</i> <i>Bullebulle</i>	Dřímota, přerušovaný spánek Typ hry dáma: vyhrává ten, kdo ztratí všechny žetony Nepokojný člověk, hyperaktivní
Adverbium + adjektivum	<i>Malcontento</i> <i>Bienaventurado</i> <i>Malversar</i> <i>Menospreciar</i>	Nespokojený, nespokojenec Šťastný, mající štěstí Zpronevěřit Podcenit, nedocenit

Tabulka č. 2: Slova vytvořená díky juxtapozici (Bartoš, Valíková, 2002: 20-21)

Ivana Bezděchová o těchto kompozitech říká:

„V tradiční slovo tvorbě typ slovo tvorného způsobu kompozice, při kterém se tvoří kompozita nevlastní, tzn. kompozita, která lze bez formální (morfológické) změny rozdělit na volné (syntaktické) spojení slov (v textech pravidelně a frekventovaně stávajících vedle sebe) jímž byla motivována a z něhož vznikla přímým sloučením,“ (Bezděchová, 2017).

²⁵ Ustálené slovní spojení, DRAE: „Persona que se adapta tan perfectamente al gusto y carácter de otra, que esta la mira como la mitad de sí misma.“

V českém jazyce rovněž máme několik případů juxta pozice v procesu kompozice, a mezi ně patří (a) *zemětřesení* (země + třesení), (b) *vlastizrada* (zrada + vlast + i), (c) *mrazuvzdorný* (mráz + u + vzdorný). Závěrem, tyto spřežky vznikají: „...*bud' spojením dvou úplných slov anebo slovních tvarů s pevným pořadím,*“ (Karlík, 2017).

Jak je patrné z jednotlivých kapitol týkající se kompozice, jednotlivé procesy se prolínají a jejich hranice jsou neostře, tudíž se v praktické části pokusíme definovat s pomocí této terminologie pro účely analýzy přesná pojmenování, která budeme chápat jako například synapsi, konglomerát a podobně.

2.2.2 Rekompozice

Rekompozice, jak již napovídá sám název (*re+kompozice*, prefix „*re*“ znamená udělat něco znovu²⁶), tak se jedná o opakovaný proces kompozice. Nicméně kategorie rekompozice je definována v české a španělské lingvistice odlišně. Zatímco v českém jazyce je rekompozice definována na základě počtu lexémů, které se účastní, španělština slova rekompozitovaná definuje na základě původu afixoidů, tj. zda pochází z latiny nebo řečtiny.

V momentě, kdy se setkáme se slovy, která prošla procesem rekompozice, zjistíme, že tato slova obsahují minimálně tři plnovýznamové slovní základy. V češtině se s nimi setkáváme zřídka, například Bezděchová (2017) uvádí:

- a) *Velkopivovar* (*velký pivovar* → *velký piv - o + var*)
- b) *Pětisetstránkový* (*pět set stránek* → *pětiset + stránk(y) - ový*)
- c) *Kmitočtoměr* (*kmitočet + měřit* → *kmity + počet + měř-it*)

Zatímco v českém jazyce se slova rekompozitovaná nevyskytují v takovém hojném počtu, ve španělském jazyce je to čím dál produktivnější proces. Přejímá totiž prefixy (méně častěji i sufixy) z řečtiny a latiny, které zachovávají svůj význam a tím pádem jsou pro mluvčího nově vzniklá slova s předložkami řecko-latinského původu lépe odvoditelná (Bartoš, Valíková, 2002: 22).

Nyní si uvedeme několik případů, které i pro mluvčí jazyka českého mohou být v mnoha případech povědomé:

---

²⁶ *Recomposición* ← *recomponer*, DRAE: „*Rehacer o componer de nuevo.*“ (vlastní překlad).

FORMA	VÝZNAM	PŘÍKLAD
Acua-/acue-/acui-	Voda	<i>Acuático, acuatizar, acueducto acuicultura</i>
Aero-	Vzduch	<i>Aeropuerto, aeróbico, aerotransporte</i>
Agro-	Pole	<i>Agroambiental, agricultura, agricultor</i>
Bibl-	Kniha	<i>Biblioteca, bibliobús, bibliografía</i>
Eco-	Okolí	<i>Ecología, ecomarketing, ecoindustria</i>
Euro-	Evropa	<i>Eurocracia, eurodebate, euroescéptico</i>
Fil-	Milující / přítel	<i>Filosofía, filología, filantrópico</i>
Fon-	Zvuk	<i>Fonología, fonoteca, fónico, fonética</i>
Foto-	Světlo Fotografie	<i>Fotocontrol, fotomontaje fotoenvejecimiento, fotosensibilizante</i>
Hidr-	Voda	<i>Hidratación, hidromasaje, hidroterapia</i>
Ped-	Dítě	<i>Pedagogía, pediatría, pediatra</i>
Psico-/sico-	Duše	<i>Psiquiatra, psicología, psicoterapia</i>
Zoo-	Živočich	<i>Zoología, zoofilia, zoófago</i>
-cida/-cidio	Vraždící, vražda	<i>Fungicida, insecticida, homicidio, matricidio</i>
-crata/cracia	Vládce, vláda	<i>Demócrata, autócrata, aristocracia, tocracia</i>
-dromo	Dráha	<i>Velódromo, canódromo, hipódromo</i>
-grafo/-grafía	Píšící, zápis	<i>Lexicógrafo, cartógrafo, cardiografía</i>
-logo/-logía	Vědec, věda	<i>Lexicólogo, anestesiólogo, terminología, grafología,</i>
-sfera	koule	<i>Biosfera, estratosfera, barisfera, semiesfera</i>
-terapia	léčba	<i>Balneoterapia, fisioterapia, kinesiterapia, radioterapia</i>

Tabulka č. 3: Vazby spojené s rekompozicí (Bartoš, Valíková, 2002: 22-27).

2.2.3 Derivace

Další neopomenutelnou pozici mezi nejdůležitějšími procesy tvoření nových slov, vedle kompozice, zastupuje derivace. Derivace se vyznačuje procesem, kdy se lexikální základ spojí s dalšími elementy, tj. vznikají nové lexikální jednotky díky přidání slovtvorných sufixů (sufixace) či prefixů (prefixace). Tento proces se souhrnně nazývá afixace (Alvar Ezquerro, 1999: 48).

Derivace, známá také pod pojmem odvozování, „užívá z afixů obv. jen prefixu či sufixu, resp. předpony či přípony (prefixaci a sufixaci se společně říká afixace) řidčeji i

infixu, umístovaného v některých jazycích dovnitř slova [...], výsledkem tvoření pomocí derivace čili odvozování je derivát (odvozenina),“ (Čermák, 2011: 160).

2.2.3.1 Prefixace

Jeden z nejdůležitějších a nejproduktivnějších postupů při derivaci je prefixace. Jak v české, tak španělské lingvistice nedochází ke společnému konsensu, zda se jedná o proces čistě derivativní (Bartoš, Valíková, 2002: 28). Španělský lingvista Alvar Ezquerro prefixy latinsko/řeckého původu²⁷ (*prefijos cultos*) zařazuje mezi prefixy spadající pod derivaci, zatímco prefixy španělského původu²⁸ (*prefijos vulgares*) rozlišuje a uvádí jako část kompozice (Alvar Ezquerro, 1999: 39).

Podobně v rámci české jazykovědy Zdenka Rusínová a Klára Osolsobě se zabývají i problematikou, zda je vhodnější považovat prefixaci za derivativní způsob slovo tvorby, či se stále dotýkají procesu kompozice. Uvádí, že: „*Pro relativní samostatnost prefixu a pro minimální doprovodné alternace bývá prefixace některými lingvisty považována za zvláštní typ kompozice, (Trávníček v MSC, 1951)*“ a zároveň proti tomu brojí protiargumenty čeští lingvisté, jako například Dokulil či Horecký (Rusínová, Osolsobě, 2017).

Guerrerová Ramosová dělí prefixy latinského či řeckého původu na:

- a) Formy latinského původu²⁹ (*intra-, infra-, supra-, ultra-, etc.*)
- b) Latinizující formy³⁰ (*maxi-, mini-, multi-, pluri-, etc.*)
- c) Formy řeckého původu³¹ (*auto-, hiper-, micro-, poli-, etc.*) (Guerrero Ramos, 1997: 26).

Bartoš s Valíkovou vytvořili seznam prefixů, které se pojí s určitým významem a příklady užití.

FORMA	VÝZNAM	PŘÍKLAD
<i>A-/an-</i>	Negace	<i>Apolítico, asimétrico, analfabetismo</i>
<i>Ante-</i>	Předčasnost (místní, časová)	<i>Anteayer, anteanoche, antesala, antepagar</i>
<i>Bi-/bis-</i>	Dva, oba	<i>Bisexual, bimensual, bisnieto</i>
<i>Contra-</i>	Nesoulad, protiklad	<i>Contraterrorista, contraejemplo, contragolpe, contraargumentar</i>

²⁷ Vlastní překlad.

²⁸ Vlastní překlad.

²⁹ Původní znění: „*formas latinas*“ (vlastní překlad).

³⁰ Původní znění: „*formas latinizadas*“ (vlastní překlad).

³¹ Původní znění: „*formas griegas*“ (vlastní překlad).

<i>Hiper-</i>	Zesílení, zintenzivnění	<i>Hipernegocio, hipermercado, hiperactividad</i>
<i>Inter-</i>	Mezi, uvnitř, dohromady	<i>Intercambio, interfono, interlocutor</i>
<i>Macro-</i>	Velikost, nadřazenost	<i>Macrocarcel, macrociudad, macromanifestación</i>
<i>Micro-</i>	Malý rozměr, podřadnost	<i>Microbús, microchip, microcoche</i>
<i>Mono-</i>	Počet	<i>Monolítico, monovalente, monocultivo, monocultura</i>
<i>Multi-</i>	Počet	<i>Multidisciplinario, multinacional, multiuso</i>
<i>Re-</i>	Opakování, zesílení	<i>Recalificar, reciclar, redefinir; reeducación</i>
<i>Sobre-</i>	Nad	<i>Sobredosis, sobrecarga, sobreesfuerzo</i>
<i>Sub-</i>	Pod	<i>Subártico, subsónico, subvalorado; subcultura</i>
<i>Trans-/tras</i>	Na druhou stranu	<i>Transnacional, transiberiano, transculturación</i>
<i>Vice-/vi-</i>	Na místo, vyjadřující podřadnost	<i>Vicedecano, viceministro, vicepresidente</i>

Tabulka č. 4: Prefixy (Bartoš, Valíková, 2002: 32-35).

Dále si Guerrerová Ramosová v rámci prefixace, jedné z nejdůležitějších slovotvorných procesů, rozdělila prefixy následujícím způsobem, a to:

- a) Prefixy vyjadřující množství či výčet (*multi-, pluri-, poli-, mono-, uni-, atd.*)
- b) Prefixy vyjadřující intenzitu, tj. nadřazenost, velikost, míru (*super-, hiper-, sobre-, mini-, infra-, atd.*)
- c) Prefixy vyjadřující časovou linii (*ante-, pre-, pos-, post atd.*)
- d) Prefixy vyjadřující rozpor, nesoulad, protiklad (*anti-, contra-, apod.*)
- e) Prefixy, jenž vyjadřují soulad, mluvící ve prospěch (*pro-*, například *proamericano, prodemocrático*)
- f) Prefixy vyjadřující vyloučení (*des-*, například *desprivatización, despresurizar, desodorizante, atd.*)
- g) Prefixy vyjadřující spolupráci skrze prefixační formu *co-* (*colaborar, codirigir, copatrocinador, etc.*)
- h) Prefixy vyjadřující opakování (*re-*) (Guerrero Ramos, 1997: 27-29).

Kochová připomíná, že v českém jazyce se za nejproduktivnější prefix dlouhodobě považuje předpona *ne-*, která dodává slovu negační význam. Uvádí několik příkladů, jako: *nevozíčkář, neobčan, netransparentnost, nečitelnost, nekompabilita* (Martincová et al., 2005: 76). K negačním předponám by se dala zařadit i předpona *anti*, vyjadřující částečnou negaci.

Na rozdíl od Bartoše, Valíkové či Guerrerové Ramosové, Kochová se zabývá nejen prefixy, které jsou význačné pro proces prefixace, ale také, zda pochází z domácího

prostředí, či nikoliv. Již jsme zmínili negační předponu *ne-*, ale je třeba zmínit i několik dalších, které se v českém jazyce čteně vyskytují.

FORMA	VÝZNAM	PŘÍKLAD
<i>Proti-</i>	Proti něčemu; opačné smýšlení	<i>Protidemonstrant, protievropan, protiglobalizátor; protistávka, protipuč</i>
<i>Mezi-</i>	Dočasnost; částečnost; přechodnost	<i>Mezisklad, meziskladování; mezibilance, mezishrnutí; meziverze</i>
<i>Pod-, nad-</i>	Vyjadřování vyššího/nížšího významu	<i>Podnabídka, podstránka; nadministr</i>
<i>Před-</i>	Časový význam	<i>Předfestival, předprohlídka, předtest</i>
<i>Sou- (spolu-); pa-, pra-</i>	Prostředky jazykové aktualizace, neuzuální tvoření	<i>Souvláda; panovinář, patermín; prainternet, pratelefon</i>

Tabulka č. 5: Domácí prefixy v českém jazyce (Martincová et al., 2005: 77-78).

Neméně důležitou úlohu v českém jazyce zastupují mezinárodní (taktéž internacionální) prefixy, které můžeme považovat za produktivní nejen v českém jazyce, ale i v jazyce španělském či anglickém, které jsme již viděli v příkladech například od Bartoše a Valíkové (Martincová et al., 2005: 78).

V případě internacionálních prefixů uvádí Kochová několik příkladů:

FORMA	VÝZNAM	PŘÍKLAD
<i>Anti-</i> ³²	Negace	<i>Antievropanství, antistranictví, antirasismus</i>
<i>Post-</i> ³³	Časový význam	<i>Postimpresionismus, postfašismus, postsocialismus</i>
<i>Vice-</i>	„Místo“	<i>Vicepremiér, vicestarosta, vicemiss</i>
<i>De-/Des-/dez</i>	„Zbavit, odstranit to, co vyjadřuje základové slovo“ (Martincová, Vlková, 1989: 215-216)	<i>Deetizace, deinstalace, desinformace, dezinflace</i>
<i>Sub-</i> ³⁴	Nižší postavení	<i>Subdoména, subkontrakt, submenu, subprogram</i>

³² Pozn. aut.: odpovídá české předponě *proti-*.

³³ Pozn. aut.: odpovídá české předponě *po-*.

³⁴ Pozn. aut.: v češtině odpovídá předponě *pod-*.

<i>Super</i> ³⁵	Vyšší postavení; intenzifikace významu druti	<i>Superliga, superholding, superkoncern</i>
----------------------------	---	--

Tabulka č. 6: Internacionální prefixy v českém jazyce (Martincová et al., 79-82).

Závěrem, Dokulil a Havránek shrnují prefixaci následujícím způsobem: „*Podstata tohoto slovotvorného způsobu záleží v tom, že se před slovo, které je základem nového slova, předráží slovotvorný morfém (prefix), který obměňuje lexikální význam základového slova, v podstatě však nezasahuje jeho gramatický charakter, ...*“ (Dokulil, Havránek, 1962: 23).

2.2.3.2 Sufixace

Nyní si blíže vysvětlíme proces sufixace. Sufixace, nebo také *odvozování prostřednictvím připojení přípony*, je bezpochyby jeden z nejdůležitějších slovotvorných procesů nejen v rámci derivace, nýbrž i způsobem tvoření slov jak v češtině, tak ve španělštině (Alvar Ezquerra, 1999: 50).

Je třeba zmínit skutečnost, že jakmile se přidá přípona ke kořeni slova, může tento proces přispět ke změně gramatické kategorie. Jak uvádí Guerrerová Ramosová, buď zachovávají svou kategorii, jako například u *golpe* → *golpismo*, anebo přechází do jiné (Guerrero Ramos, 1997: 29). U češtiny tomu není jinak, a tuto teorii potvrzuje i Rusínová: „*Derivace pomocí sufixu je buď doprovázena změnou morfologické charakteristiky (Adj. rychl-ý → subst. rychl-ost) nebo se morfologická charakteristika formálně nemění, například při deminuci: subst. dům → subst. dom-ek,*“ (Rusínová, 2017).

Stehlík o sufixech jednoduše uvádí, že na rozdíl od prefixace, sufixace byla považována za výhradní formu derivace, avšak připomíná, že hranice mezi rozpoznáním sufixální derivace a flexe může být velice tenká (Stehlík, 2016: 13). Mnoho lingvistů, mezi které patří Lang, Seco či Bartoš a Valíková, rozdělují sufixy na *apreciativní (sufijos apreciativos)* a *ostatní (sufijos no apreciativos)*. Dále se Bartoš a Valíková zabývají procesy, na jejichž základě odvozeniny vznikají:

- a) Nominalizací
  - a. Odvozeniny z podstatného jména
    - i. *Chocolate* → *chocolatada*; *campesino* → *campesinado*; *cortina* → *cortinaje*; *lengua* → *lenguaje*; *fruta* → *frutería*
  - b. Odvozeniny z přídavného jména

³⁵ Pozn. aut.: v češtině odpovídá předponě *nad-*

- i. *Militante* → *militancia*; *ausente* → *ausentismo*; *casero* → *caserismo*; *fiscal* → *fiscalidad*; *rival* → *rivalidad*
  - c. Odvozeniny ze slovesa
    - i. *Alzar* → *alzamiento*; *entretener* → *entretenimiento*; *parar* → *paradero*; *ladrar* → *ladrido*; *dolarizar* → *dolarización*
- b) Adjektivizací
  - a. Odvozeniny z podstatného jména
    - i. *Primavera* → *primaveral*; *preferencia* → *preferencial*; *inflación* → *inflacionario*; *tarifa* → *tarifario*; *oso* → *osero*
  - b. Odvozeniny z přídavného jména
    - i. *Amargo* → *amargoso*; *rojo* → *rojizo*; *mundial* → *mundialista*
  - c. Odvozeniny ze slovesa
    - i. *Palpar* → *palpable*; *enervar* → *enervante*; *moralizar* → *moralizante*; *vacilar* → *vacilón*; *acoger* → *acogedor*
- c) Verbalizací
  - a. Odvozeniny z podstatného jména
    - i. *Líder* → *liderar*; *estrés* → *estresar*; *excursión* → *excursionar*; *esponsor* → *esponsorizar*; *gol* → *golear*
  - b. Odvozeniny z přídavného jména
    - i. *Negro* → *negrear*; *activo* → *activar*; *pálido* → *palidecer*; *culpable* → *culpabilizar*; *puntual* → *puntualizar*
  - c. Odvozeniny ze slovesa
    - i. *Picar* → *picotear*; *saltar* → *saltear*; *tirar* → *tirotear*; *activar* → *activizar*
  - d. Odvozeniny z příslovce
    - i. *Lejos* → *alejar*; *adelante* → *adelantar*; *cerca* → *acercar* (Bartoš, Valíková, 2002: 37).

Jiný náhled na sufixy nám poskytuje Varelová Ortegová, která se zabývá sufixy podle toho, jaký význam nesou.

VÝZNAM	FORMA	PŘÍKLAD
Nominální sufixy vyjadřující vlastnost/chování	<i>-ada</i> ; <i>-dad/ -idad/ -edad/ -tad</i> ; <i>-era</i> ; <i>-ería</i> ; <i>-ez/ -eza; -ía</i> ; <i>ismo</i> ; <i>-itud</i> ; <i>-or</i> ; <i>-ura</i>	<i>Gansada</i> ; <i>igualdad</i> ; <i>facilidad</i> ; <i>soledad</i> ; <i>libertad</i> ; <i>flojera</i> ; <i>sosería</i> ; <i>ñoñez</i> ; <i>tibieza</i> ; <i>alegría</i> ; <i>partidismo</i> ; <i>esclavitud</i> ; <i>grosor</i> ; <i>tiesura</i>
Nominální sufixy vyjadřující děj a výsledek	<i>-a</i> ; <i>-e</i> ; <i>-o</i> ; <i>-aje</i> ; <i>-ción/ -ión/ -ón</i> ; <i>-da</i> ; <i>-do</i> ; <i>-dura/ -tura</i> ; <i>-ido</i> ; <i>-miento</i> / <i>-mento</i> ; <i>-ncia</i> / <i>-nza</i>	<i>Compra</i> ; <i>ataque</i> ; <i>atropello</i> ; <i>aprendizaje</i> ; <i>medición</i> ; <i>precisión</i> ; <i>empujón</i> ; <i>llegada</i> ; <i>secado</i> ; <i>tachadura</i> ; <i>probatura</i> ; <i>silbido</i> ; <i>acondicionamiento</i> ; <i>salvamento</i> ; <i>alternancia</i> ; <i>alabanza</i>
Nominální sufixy vyjadřující úder	<i>-ada</i> ; <i>-azo</i> ; <i>ón</i>	<i>Pedrada</i> ; <i>guantazo</i> ; <i>coscorrón</i>
Nominální sufixy vyjadřující slova pomnožná či skupinová	<i>-ada</i> ; <i>-ado</i> ; <i>-aje</i> ; <i>-ario</i> ; <i>-ata</i> ; <i>-ería</i> ; <i>-ío</i>	<i>Cabbalada</i> ; <i>campesinado</i> ; <i>ropaje</i> ; <i>ideario</i> ; <i>columnata</i> ; <i>chiquillería</i> ; <i>mujerío</i>

Sufixy pomnožné, které vyjadřují místo	<i>-al / -ar; -eda / -edo; -era / -ero; -erío; ario</i>	<i>Naranjal; melonar; alameda; viñedo; -chopera; avispero; caserío; aulario</i>
Nominální sufixy vyjadřující místní určení	<i>-ado/ -ato; -dero; -dor; -ero/ -era; ería; -ía</i>	<i>Rectorado; decanato; embarcadero; mostrador; basurero; cochera; cervecería; abadía</i>
Nominální a adjektivní sufixy, které vyjadřují povolání či profesí	<i>-ario, -dor / -tor / -or ; -do; -ero; -ista; -ivo; -nt(-e / -a)</i>	<i>Secretario; vendedor; promotor; cantor; empleado; lechero; prestamista; ejecutivo; existente / presidenta</i>
Nominální sufixy vyjadřující předměty, nádoby a nástroje	<i>-dor / -dora; -dera; -ero / -era</i>	<i>Aspirador / batidora; regadera; salero / panera</i>
Adjektivní sufixy vyjadřující vztah, vlastností lidí, zvířat či věcí	<i>-al / -ar; -ado; -ario; -ble; -bundo; -dero; -dizo; -do; -dor; -eo; -ero; -esco; -ico; ica; -iento; -il; -in; -ino; -ista; -ístico; -ío; -ivo; -izo; -nte; -ón; -oso; -torio; -udo; -uno</i>	<i>Colonial; familiar; yodado; presupuestario; agradable, temible; metidabundo; precedero; huidizo; pesado, aburrido; emprendedor; aéreo; fiestero; pintoresco; geográfico; acustica; sediento; juvenil; andarín; coralino; nacionalista; automovilístico; cabrio; comprensivo; calizo; cargante, repelente; copión; oloroso; acusatorio; concienzudo; perruno</i>
Adjektivní sufixy vyjadřující podobnost, zejména v barevném spektru	<i>-áceo; -ado; -ento; -ino; -izo; -oide; -oso; -usco / -uzco</i>	<i>Grisáceo; azulado, anaranjado; amarillento; azulino; cobrizo; negroide; verdoso; verdusco; negruzco</i>
Základní adjektivní sufixy odvozené od názvu národnostních přídavných jmen	<i>-ano; -ense; -eno; -eño; -és; -í; -ino; -ita</i>	<i>Toledano; almeriense; damasceno; angoleño; aragonés; iraquí; alicantino; vietnamita</i>
Základní apreciativní sufixy (přidané k podstatným nebo přídavným jménům)	<i>-aco; -acho; -aina; -ajo; -ales; -ato; -azo; -ejo; -engue; -eras; -ete; -ica; -ico; -illo; -ín(o); -ingo; -iño; -itis; -ito / -ec-ito / -c-ito; -ón / et-ón / -ach-ón; -orrio; -orra; -ote; -ucha; -uca; -uelo; -ujo; -urrio; -uza</i>	<i>Libraco; poblacho; tontaina; pequeñajo; frescales; niñato; sueldazo; bichejo; blandengue; guaperas; majete; cobardica; pequeñico; listillo; pequeñín(o); señoritingo; queridiño; mieditis; poquito / tiernecito / favorcito; novelón / guapetón / hombrachón; bodorrio; fiestorra; feote; casucha; ventanuca; pequeñuelo; blandujo; blandurrio; gentuza</i>
Superlativní sufixy (přidané k přídavným jménům či příslovcům)	<i>-ísimo; -érrimo; -ísima; -ísimos</i>	<i>Altísimo; celebérrimo; cerquísima; lejísimos</i>

Tabulka č. 7: Španělské sufixy podle nesoucího významu (Varela Ortega, 2005: 51-52).

Čermák (Čermák, 2010: 188-190) sestavil přehled derivačních tříd, které využijeme pro naše účely zobrazení sufixů v českém jazyce. Pro účely naší práce si ukážeme nejvýznamnější sufixy u podstatných jmen.

VÝZNAM	FORMA	PŘÍKLAD
Jména činitelská	<i>-ač; -ák; -ař; -ice; -ič; -ník, -ovatel; -itel aj.</i>	<i>Kuřák; lhář; soudce; boxer; řidič; čumil; malíř; dělník; pěstoun; ošetřovatel; stavitel</i>

Jména konatelská	-ák; -árník; -ář; -ce; - ěř; -ik; -ionář; -ec; ník aj.	Ovčák; kavárník; houslař; rybář; restauratér; duchodce; bankéř; plagiátor; satirik; funkcionář; žárlivec; křikloun; lesník; signatář
Názvy prostředků	-a; -ace; -ač; -an; -átko; -avka; -ečka; -dlo; -el; - enka; -ítka aj.	Brzda; dotace; hnětač; vrtačka; letadlo; stojan; pozvánka; stupátko; ventilátor; zkumavka; vařečka; rozpouštědlo; hřídle; rtěnka; mixér; čistička; budík; narkotikum; hmoždír; kružítka; léčivo
Názvy výsledků děje	-ace; -anec; -át; -ek; - enka; -ík; -ina; -ka; -ek; -avek aj.	Formace, škrábanec; preparát; resumé; doplněk; myšlenka; balík; uzenina; zkratka; kování; zbytek; přístavek
Názvy nositelů vlastnosti	-ice; -ík; -ina; -ista; - ivec; -ivka; -natec; - nina; -och; -ol; -oun; - ovice aj.	Pravice, mladík; čeština; externista; poctivec; hlasivka; křivka; svalnatec; olejnina; černocho; hrbol; mastnota; okoun; kůrovec; slivovice; cukrovka
Jména obyvatelská	-0, -ák; -an; -al; -ec; - ník aj.	Čech, Pražák; Číňan; horal; cizinec; osadník
Jména příslušenská	-ák; -an; -ář; -enec; -ík; -ista; -ita; -ník; -ovec aj.	Měšťák; vesničan; odborář; shakespearovec; dorostenec; akademik; marxista; husita; družstevník; mozartovec
Jména místní	-árium; -árna; -atina; - ba; -iště; -érie; -í; -ice; - -ie; ín; -ina; -írna; -cko; -na aj.	Akvárium; kavárna; hornatina; chodba; staveniště; rafinérie; nábřeží; nemocnice; Anglie; kravín; dubina; čistírna; zastávka; Německo; prasklina
Názvy dějů	-0; -a; -ace; -áda; - ance; -át; -áž; -ba; -ě; - ek; -ni; -enka; -ež; -ice; -ink; -iva; -ná; -ní; -ot; - ti; -vek aj.	Hod; hra; agitace; blokáda; dominance; diktát; montáž; prosba; koupě; zmatek; sklizeň; honěná; myšlení; myšlenka; krádež; vánice; dřina; trénink; ofenziva; hádka; kopaná; psaní; pranice; dupot; úbytek; hnutí; požadavek
Názvy vlastností a stavů	-0; -a; -ba; -ance; -e; - enství; -est; -í; -ie; -ina; -ita; -o; -ost; -ota; -ství aj.	Zeleň; krása; chudoba; elegance; píle; nechutenství; svěžest; mládí; historie; hlušina; genialita; výška; klidno; teplo; rychlost; čistota; klukovství; bohatství; jezdectví
Názvy konvertované		Vysoká; bílé; mluvčí; různé; Národní; kojná; lesní, nezaměstnaný; Nerudova; košíková; pokojská; hospodský
Zdrobněliny a zveličelá	-ák; -ánek; -átko; -eček; -ečka; -ečko; -ek; -íček; - ička; -ičko; -ík; -ínek; - inka; -isko; -ka; -ko; - íček aj.	Auťák; nosánek; děvčátko; dědeček; knížečka; kolečko; stromek; lesíček; ručička; očičko; lesík; tatínek; hlavinka; psisko; ručka; dřívko; trávníček; dědoušek
Názvy přechýlené	-a; -á; -ačka; -alka; - anka; -antka; -árka; -čí; -enka; -ka; -ice; -ička; - ilka; -írka; -írka; -kyně; -ice; -ová; -ova; -yně aj.	Jana; Malá; divačka; opičák; loudalka; Slovanka; rekreantka; čtenářka; mluvčí; vdovec; snoubenka; absolventka; lvice; řidička; kutilka; servírka; malířka; cyklistka; Japonka; přítelkyně; dělnice; Nováková, královna; spisovatelka; žákyně
Názvy mlád'at	-e; -ě	Vlče; house; holoubě

Názvy hromadné a jednotlivin	-ář; -át; -ina; -enství; -érie; -ež; -í; -ice; -ika; -ina; -ivo; -nictvo; -ota; ovi; -ství; -stvo aj.	Heslář; triumvirát; kulatina; člověčenství; mašinerie; mládež; maliní; čtveřice; tematika; družina; dubina; travina; střelivo; předsednictvo; pěchota; sloupoví; školství; mužstvo; ptactvo
Jména pomnožná	-a; -ítka; -e; -ie; -ice; -ě; -né; -inky; -iny; -ky; -y aj.	Prsa; záda; povidla; nosítka; pouta; vrata; plíce; brejle; genitálie; kvasnice; třešně; kleště; drobné; vědomosti; šediny; rozvaliny; fousy; kalhoty; tepláky; šortky; šaty; běžky; Helsinky; Benátky, Beskydy

Tabulka č. 8: Sufixy v češtině podle Čermáka (Čermák, 2010: 188-190).

2.2.3.3 Infixace, interfíxace

Jak již napovídá název této podkapitoly, infixace je další ze slovtvorných procesů, které se řadí do kategorie derivace. Její základní jednotkou je *infix*, který se vkládá doprostřed; do kořenu slova (Čermák, 2011: 281). Oproti tomu, *interfix* vyvolává řadu otázek, zda je derivativní proces *interfixace* shodný s *infixací*, či nikoliv. V případě, že se bavíme o dvou rozdílných jevech, měli bychom si uvědomit, že jak v češtině, tak ve španělštině je infixace méně častý úkaz.

Infixy vidí Pokorný a Hanuliak následujícím způsobem: „...jsou časté v austroasijských a austronéských jazycích, objevují se i v jazycích afroasijských. Tvoří se většinou sonorními hláskami za slabičnou iniciálou... V evropských jazycích, například angličtině, je infixace spíše součástí jazykové kreativity, vytváření tajných jazyků, ironicky hyperkorektních tvarů nebo jako způsob rozlišení slangu určité sociální skupiny,“ (Pokorný, Hanuliak, 2010: 76). Jakmile se blíže zaměříme na pojem interfíxy, vzniká ve sféře jazykovědců neshoda v užití tohoto termínu. Bednaříková tvrdí, že se jedná o afíx, který se vkládá do kořene slova, tudíž jde o totožný jev (Bednaříková, 2009). Naopak, Stehlík oponuje, že lingvista Jakov Malkiel vnímal rozdíly mezi interfíxy a infixy (Stehlík, 2016: 77).

Podle Stehlíka se můžeme setkat se třemi druhy odvozených slov, kde lze zpozorovat infixy v praxi:

- a) *Deminutivní adverbia* **ahor-it-a** „zrovinka ted“, **cerqu-it-a** „blizoučko“, **lej-uel-os** „pěkně daleko“, apod.;
- b) *Některá zdvojnásobila vlastní jména* (např. **Carl-it-os**, **Luqu-it-as**);
- c) *Neživotná deminutiva s nestandardní rodovou koncovkou* (**poem-it-a** „básnička“, **problem-it-a** „problémek“ atd.)

Jak můžeme zpozorovat, vyskytují se zejména v pojmenování deminutivních a těch se ve španělštině nenachází mnoho, tudíž bývá zpochybňováno, zda lze vnímat infix jako slovotvorný proces (Stehlík, 2016: 78).

Interfixací se podle Alvara Ezquerry rozumí, že *interfix* je určitý element, který vstupuje jako spojovací prostředek mezi bázi kořene slova a sufix, ale nenese žádný význam (Alvar Ezquerra, 1999: 63). Na rozdíl od infixu, nenarušuje kořen slova nesoucí význam.

2.2.4 Parasyntéza

Jak již bylo zmíněno výše, v některých případech je neobvykle náročné se rozmyslet, do jaké kategorie bychom daná slova přiřadily, protože se tyto procesy mohou navzájem prolínat. Mezi ně bychom mohly lexikální jednotky, které vznikly za pomoci kombinace různých slovotvorných procesů, nejčastěji kombinací dvou derivací a kompozicí. Zároveň to jsou slova, která mohla vzniknout i sloučením za pomoci prefixace či sufixace, například *esperar* → *desesperar* → *desesperación*; *noche* → *anoche* → *anohecer*; *tarde* → *atarde* → *atardecer* apod. (Alvar Ezquerra, 1999: 20).

S tímto konceptem parasyntézy částečně nesouhlasí Stehlík a pohlíží na termín parasyntézy s podporou názorů několika lingvistů. Nejčastější definicí parasyntézy, která se vyskytuje i v DRAE, je: „*simultánní kompozice a derivace*,“ kterou představil lingvista Arséne Darmesteter v roce 1875 (Stehlík, 2016: 94). Avšak dochází ke střetu názorů, kdy tato definice zcela opomíjí parasyntézu v kompozici, která ke dvěma lexikálním jednotkám připojuje pouze sufix, a ne prefix s lexikální jednotkou a sufix (Stehlík, 2016: 97). Z tohoto důvodu nejasné terminologie, která je mnohdy obtížně definovatelná, se zjevně stále ve slovníku od španělské Královské akademie (RAE) vyskytuje teze od Darmestetera.

2.2.5 Ostatní slovotvorné procesy

V této kapitole si vysvětlíme ostatní slovotvorné procesy, které jistě mají své zasloužené místo mezi procesy obohacování slovní zásoby. Jako první zmíníme zkracování, které mnoho jazykovědců a jazykových nadšenců uvádí do rozpaků, kam by se mělo ideálně zařadit. Zatímco Alvar Ezquerra je bez okolků řadí do skupiny slov vytvořené procesem kompozice, Guerrerová Ramosová a Valíková s Bartošem je řadí do vlastní, individuální kategorie, neboť se u nich vyskytují prvky jak z kompozice, tak

derivace (Bartoš, Valíková, 2002: 80). V další podkapitole si vysvětlíme pojem akronym, jejich vznik a několik příkladů v českém a španělském jazyce.

2.2.5.1 Abreviace

Díky abreviaci, nebo také zkracování, se může zdát, že se vytváří nová, zkrácená slova (*los acortamientos*), avšak lexikální význam původního slova zůstává neměnný. Důvod, proč se slova zkracují, je zcela prostý. Mluvčí daného jazyka se z ekonomického důvodu snaží ať už ve psaném, či mluveném projevu, využít zkratk, které jejich jazyk u určitých slov nabízí.

Lexikální abreviace spočívá v eliminaci určité části vybraného slova. Pokud mluvíme o zkracování na počátku slova, jedná se o abreviaci skrze aferezi (*la aféresis*). Mezi příklady můžeme uvést například *bus* (ze slova *autobús*), který se vyskytuje i v českém lexikonu. V češtině naopak uvádí Ziková jako příklady finální zkráceniny *cello* (ze slova *violoncello*) anebo *brý* (ze slova *dobrý*) (Ziková, 2017). Opakem afereze je zkracování na konci, a tento proces nazýváme apokopa. Tento jev se vyskytuje například u slov jako *boli* (*bolígrafo*), *profe* (*profesor*), *ecolo* (*ecologista*), *uni* (*universidad*) (Bartoš, Valíková, 2002: 80), a v češtině *nashle* (*nashledanou*), *sváča* (*svačina*), *kápo* (*kapitán*) (Ziková, 2017).

2.2.5.2 Akronyma

Tento proces je dle Alvara Ezquerry založen na fúzi počátečních a koncových elementů dvou slov anebo naopak, sloučením koncového elementu s počátečním, ale tento jev se ve španělštině vyskytuje velice zřídka (Alvar Ezquerra, 1999: 45). Jeden z nejznámějších příkladů je slovo *Spanglish*, kdy došlo k fúzi dvou cizojazyčných slov, *Spanish* a *English*. Podle Bartoše s Valíkovou se tento případ vztahuje zejména na slova cizího původu, například *transistor* (*transfer* + *resistor*) anebo *motel* (*motorist* + *hotel*) (Bartoš, Valíková, 2002: 81).

2.2.5.3 Výpůjčky

Výpůjčky, známé také jako přejímky, již mnoho let obohacují naši slovní zásobu. Jak již bylo řečeno výše, tento trend se zvyšuje díky zvyšující se globalizaci, kontaktu s mluvčími jiných jazyků na denní bázi, tudíž se slova cizího původu rozšířila i do našich jazyků (Čermák, 2010: 211).

Mnohdy si ani neuvědomujeme, že používané slovo je cizího původu (například v češtině vikend, pocházející z anglického *weekend* anebo *fotbal*, pocházející z anglického *football*), protože už je tak přizpůsobeno české gramatice, že jej mluvčí nepovažuje za cizí prvek. Tento fenomén není méně cizí ani španělštině, kde se vyskytují cizojazyčné názvy v mnoha oborech, jako například ve sportu, kultuře či politice.

Čermák upozorňuje, že: „*Přejímání slov, ale i víceslovných pojmenování slovní zásobu daného jazyka pouze rozšiřuje a nic se tu v cílovém jazyce netvoří,*“ (Čermák, 2011: 160).

Jak bylo řečeno výše, z historického hlediska měly na vývoj jazyků vliv výsostně jazyky, mezi něž patřila například latina či řečtina. Z nich přicházely takzvané internacionalismy, které jsou rozšířené ve více jazycích. V dnešní době, kdy považujeme za *lingua franca* angličtinu, nás zajisté nepřekvapí, že nejčastějším jevem výpůjček v našich jazycích jsou anglicismy (Bezděchová, 2017).

2.2.5.3.1 Anglicismy

V předchozí kapitole jsme si definovali pojem výpůjčky a zjistili, že v poslední době se v našem lexiku nejčastěji objevují anglicismy. Anglicismy můžeme chápat jako slovní fráze či úsloví, které cílový jazyk převzal z angličtiny. Bezděchová o anglicismech tvrdí, že:

„Za anglicismus se v širokém smyslu považují prvky všech jazykových rovin a na všech stupních adaptace, v užším smyslu lexikální prostředky přejaté z angličtiny. Motivací pro lexikální výpůjčky jsou chybějící označení pro daný předmět n. společenský fenomén (gap), svou roli při výpůjčkách má i prestiž výchozího jaz., tj. nezřídka dochází k vypůjčkám slov, jejichž noční význam je pokryt domácím slovem, zatímco výpůjčka s sebou přináší nové pragmatické významy,“ (Bezděchová, 2017).

Díky dennímu kontaktu s angličtinou lze prohlásit, že proniká do všech sfér jazyka, zejména mezi mladými lidmi a můžeme se s nimi setkat nejen v odborném prostředí, ale zejména ve slangovém vyjadřování (Martincová et al., 2005: 188).

Můžeme říci, že anglicismy si bezkonkurenčně našly cestu ve všech tématech jazyka. S příchodem počítačů se rozšířila slovní zásoba například o dnes známá slova, jako (a) *chatovat*; (b) *spamovat*; (c) *firewall*; (d) *klikat*; (e) *off-line* a mnoho dalších. Jeden z nejvýraznějších polí působnosti anglicismů je bezpochyby sport, kde se vyskytují vyjádření, např. (a) *freestyle*; (b) *hattrick*; (c) *skydiving*; (d) *kiteboard* (e) *wakeboard* atd. (Martincová et al., 2005: 188-189).

2.3 Slovotvorné procesy v českém a španělském jazyce

V případě, že si vedle sebe postavíme dva nejdůležitější slovotvorné procesy, kompozici a derivaci, zjistíme, že pro češtinu a ostatní slovanské jazyky je mnohonásobně produktivnější proces derivace než kompozice, jako je tomu například u germánských jazyků (Dokulil, Havránek, 1962: 22). Touto typologií a jejím srovnáním se mimo jiné zabývá český lingvista Petr Čermák, například v jeho publikaci *Tipología del español actual a la luz de la teoría de Vladimír Skalička*.

Toto se jako jednu z hypotéz pokusíme ověřit v empirické části mimo jiných aspektů.

2.4 Koronavirová krize ve světě

V souvislosti s pandemickou situací ve světě není jednoduché vybrat pouze jedno slovo, které bychom mohli prohlásit za nejpoužívanější v roce 2020. S jistotou ale mezi ně můžeme dle Oxfordského anglického slovníku (*Oxford English Dictionary*) zařadit pojmy, jako například *lockdown*, *koronavirus*, *pandemie* anebo *covid-19*. Jak můžeme zpozorovat, i samotný název této kapitoly naznačuje vznik samotného nového slova kvůli aktuálnímu dění. Je nutné, abychom si minimálně stručně pro účely této práce vysvětlili pojem koronavirové krize, která dala impulz pro vznik mnoha pojmenování, jež jsou spojená s pandemií.

Částečně se dotkneme i časového vývoje vzniku koronaviru COVID-19 a jeho rozšíření. Když se ohlédneme zpátky do minulosti, nic nenasvědčovalo tomu, že první výskyt nakaženého člověka virem SARS-CoV-2 může markantně ovlivnit životy lidí na světě.

První výskyt neznámé nemoci se objevil v prosinci 2019 v Číně, ve městě Wu-chan. Projevovala se respiračními obtížemi, vysokými horečkami či bolestmi hlavy. Starší lidé, či lidé potýkající se se zdravotními problémy, byli s tímto novým typem koronaviru vystaveni daleko většímu nebezpečí, mnohdy končící i smrtí³⁶ (WHO).

V roce 2020, se postupně začala potvrzovat onemocnění mimo území Číny, mezi první patřila Korea, Thajsko a Japonsko. Netrvalo to dlouho, a na konci ledna byla Světové zdravotnické organizaci (WHO) nahlášena první čísla nemocných na COVID-19 v Evropě, a zvyšující se čísla nakažených dala podnět k tomu, aby Světová

---

³⁶ https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1

zdravotnická organizace vyhlásila globální stav zdravotní nouze (PHEIC)³⁷. Jelikož zvyšující se počty nakažených virem COVID-19 od února do března byla nadále alarmující, nejen v Asii a v Evropě, ale také v Americe, dne 11. března Světová zdravotnická organizace prohlásila koronavirovou krizi za pandemii³⁸.

Ve Španělsku se první případ objevil 31. ledna³⁹ a Česká republika na sebe nenechala dlouho čekat, kdy ministr zdravotnictví Adam Vojtěch 1. března potvrdil první tři případy koronaviru na našem území⁴⁰.

K 2. červenci 2021 bylo ve světě podle WHO potvrzeno 182 319 261 případů nakažených virem COVID-19, a nahlášeno bylo více jak tři miliony mrtvých na tento typ koronaviru⁴¹.

3 Závěr teoretické části

V teoretické části jsme se nejdříve věnovali všeobecnému představení problematiky neologismů, samostatným slovtvorným procesům a také jsme si pro účely této bakalářské práce stručně představili pojem koronavirové krize a koronavirus samotný.

Jako první jsme si vymezili pojem neologismus, rozdíl mezi termíny neologismus a neologie a jeho výskyt v jazyce. Zjistili jsme, že *neologismus* je slovo, které pojmenovává nový jev a *neologie* je věda zabývající se jejich vznikem.

Dále jsme se zabývali slovtvornými procesy v jazyce, a rozdělili je na dva nejdůležitější – derivaci a kompozici. V kompozici jsme zjistili, že hranice mezi jednotlivými kategoriemi jsou neostré, a proto pro účely praktické části této práce budu pracovat s vlastními kategoriemi, a mezi nimi jsou: (a) *jednoslovná kompozita* (b) *víceslovná kompozita* (c) *kompozita s druhotnou derivací* (d) *rekompozita*. U derivace jsme si vysvětlili jednotlivé kategorie, tudíž prefixaci a sufixaci. Rovněž do této podkapitoly byla zahrnuta infixace a interfixace, které se sice v češtině, ani španělštině nevyskytují v hojném počtu, ale pro podání kompletních informací o derivaci byla žádaná.

---

³⁷ <https://www.bbc.com/news/world-51318246>

³⁸ <https://www.who.int/news/item/29-06-2020-covidtimeline>

³⁹ <https://www.redaccionmedica.com/secciones/sanidad-hoy/coronavirus-infectados-espana-y-evolucion-covid19-desde-origen-4148>

⁴⁰ <https://koronavirus.mzcr.cz/v-ceske-republice-jsou-prvni-tri-potvrzene-pripady-nakazy-koronavirem/>

⁴¹ <https://covid19.who.int/>

V neposlední řadě jsme se blíže podívali i na ostatní slovotvorné procesy, jako je zkracování, akronyma a výpůjčky, do kterých jsme zařadili i anglicismy.

Z důvodu, že v praktické části se budeme věnovat výrazům, které se objevily během probíhající koronavirové krize, se vysvětlení koronavirové krize jeví jako nutnost, abychom získali alespoň základní obrázek o viru COVID-19 a jeho historickém vývoji ve světě. Náš slovník zasáhla nejen vyjádření z lékařského prostředí, ale rovněž slovní spojení, která se týkají politických scén či eufemistická nebo hanlivá označení spojená s touto krizí.

4 Empirická část

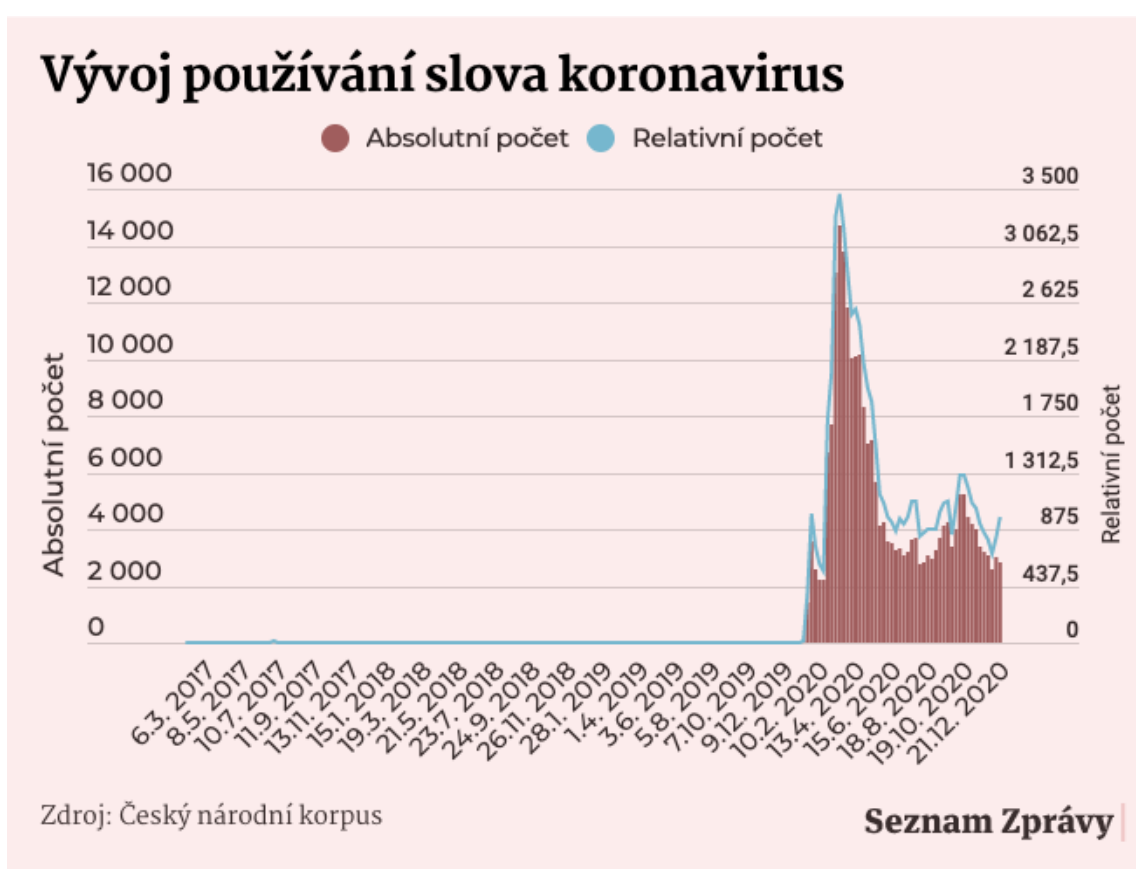
V empirické části této bakalářské práce se detailněji zaměříme na neologismy související s probíhající koronavirovou krizí a budeme zkoumat slovotvorné procesy, které byly využity pro vznik neologismů spojených s epidemií koronaviru. Vzhledem k tomu, že se jedná o slova, která vznikla v poměrně krátkém časovém úseku v poslední době, využijeme zejména internetové zdroje, jako například španělské informační kanály *El País* anebo *ABC.es*. V českém jazyce nám pro účely našeho výzkumu významně poslouží *Databáze excerpčního materiálu NEOMAT*, což je elektronický neologický archiv oddělení současné lexikologie a lexikografie Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

Empirická část je rozdělena na čtyři části. V prvních dvou částech se zaměříme na neologismy v češtině a ve španělštině, popíšeme slovotvorné prostředky, které mluvčí využívali a blíže se podíváme na motivaci pojmenování. Přestože naši pozornost zaměříme i na tento aspekt, jedná se o analýzu čistě formální, tj. v rámci této práce se nebudeme zabývat kategorizací, zda neologismy vznikly na základě posměšků, hanění či eufemizace.

Cílem empirické části bakalářské práce je zjištění a vymezení, které slovotvorné procesy převažují v jednotlivých jazycích a v čem se slova obou jazyků podobají anebo liší. Ačkoliv jsme si v teoretické části popsali nemalé množství podkategorií kompozice, pro účely této bakalářské práce si vymezíme jednoslovná kompozita a víceslovná kompozita, která si blíže popíšeme u jednotlivých neologismů. Vzhledem k faktu, že se vše odvíjí od slova *koronavirus*, čelíme otázce, zda budeme lexém *korona* považovat za plnovýznamový, či nikoliv. Kvůli událostem posledních dvou let můžeme konstatovat, že v běžném jazyce se *korona* považuje již za samostatné, ustálené slovo a nejedná se o část odtrženou od slova *koronavirus*. Pokud bychom část *korona* považovali za odtrženou od *koronavirus*, jednalo by se o prefixoid a analýza jednotlivých slov by se udávala jiným směrem. Po vyhodnocení obou variant jsem dospěla k závěru, že pro tuto práci budu lexém *korona* posuzovat jako již samostatné, plnovýznamové pojmenování.

4.1 Neologismy vzniklé za dob koronakrize

Pro každý jazyk jsme vybrali 30 vzorků, které budeme v empirické části analyzovat, nicméně je třeba mít na paměti, že se jich jak v českém, tak španělském jazyce používá daleko víc, než je zde uvedeno. Jsou to velice produktivní slova, především předpona *corona/korona*, která se vyskytuje ve valné většině z nich. Podle serveru *El País* byla za slovo roku prohlášena *corona*⁴², nejen kvůli koronavirové krizi, ale i kvůli politické situaci. Podobně si na tom stojí i Česká republika, kdy Seznam zprávy zveřejnily článek o nejpoužívanějších slovech v roce 2020. Zástupce Českého národního korpusu, Václav Cvrček, potvrdil nejvyšší četnost užití slova *koronavirus*⁴³.

Obrázek č. 1: Vývoj používání slova koronavirus (Seznam zprávy, online).

Lehce se dotkneme i sémantické oblasti, a to motivace pojmenování. Zda jsou neologismy průhledné, a tudíž snadno interpretovatelné či nikoliv. Setkáváme se i

⁴² https://elpais.com/opinion/2020-12-26/corona-la-palabra-del-ano.html?event_log=oklogin

⁴³ <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/slovo-roku-neprevapi-je-to-koronavirus-135335>

s dalšími jevy přenesenými do nových slov, jako například odmítání či zlehčování situace, anebo dokonce i přenášení jmen politiků do pojmenování.

V češtině i ve španělštině se během koronavirové krize objevily přejímky z anglického jazyka, jak již víme z teoretické části, jedná se o *anglicismy*. Cambridge University Press zveřejnil článek, ve kterém Amanda Roig-Marínová zkoumala anglická vyjádření spojená s COVID-19. Mezi tyto *coroneologismy* řadí názvy jako *lockdown*, *social distancing*, *symptom* anebo *quarantine*. Poznává, že podle Thorne bylo vytvořeno více jak 1000 pojmenování během probíhající pandemie (Roig-Marín, 2020). Ačkoliv se jedná o slova dnes běžně užívaná, v této práci se zaměříme zejména na slova, která se neřadí pouze mezi anglicismy.

4.1.1 Neologismy v češtině

Jak jsme již zmínili výše, pro výzkum v této práci jsme využili seznam zveřejněných slov v Databázi elektronického neologického archivu Neomat. Blíže si specifikujeme jejich vnitřní strukturu, význam a slovtvorný proces, který jeho vzniku předcházela.

Seznam vybraných neologismů:

<i>Antirouška</i>	<i>Antivakcinátor</i>
<i>Autokonzert</i>	<i>Best in covid</i>
<i>Coronakini</i>	<i>Coronapas</i>
<i>Coviček</i>	<i>Covidák</i>
<i>Covidarium</i>	<i>Covidiot/kovidiot</i>
<i>Covidový zákon</i>	<i>Deprymulovaný</i>
<i>Distanční výuka</i>	<i>Haranténa</i>
<i>Karande</i>	<i>Koro(na)háro</i>
<i>Koronáček</i>	<i>Koronadeprese</i>
<i>Koronakrize</i>	<i>Koronapauza</i>
<i>Koronašmejd</i>	<i>Koronavirus</i>
<i>Koro(na)sádlo</i>	<i>Po-pandemický</i>
<i>Postkoronový</i>	<i>Prýmička</i>
<i>Prymulex</i>	<i>Rouškomat</i>
<i>Skoronavirus</i>	<i>Škola v pyžamu</i>

Tabulka č.9: Neologismy spojené s koronavirovou krizí v češtině.

Nyní si jednotlivé neologismy detailněji zanalyzujeme a vysvětlíme si postupy, díky nimž jsem se je rozhodla přiřadit do následujících kategorií.

4.1.1.1 Proces prefixace

V této podkapitole si představíme neologismy ze seznamu vybraných neologismů v češtině, které jsme vybrali k analýze nově vzniklých pojmenováních během probíhající koronavirové krize a řadíme je mezi ty, které se vytvořily skrz proces prefixace.

V případě našeho seznamu se mezi ně řadí

- (a) *Antirouška*
- (b) *Postkoronový*
- (c) *Popandemický*
- (d) *Antivakcinátor*

Tyto neologismy mimo koronavirové téma spojuje jejich způsob vytvoření. Jak si můžeme povšimnout, slovo *antirouška* je velice podobné pojmenování *antivakcinátor*, kdy se ke kořenu slova připojil prefix *anti-*, který nese negativní konotaci. Tato předpona řeckého původu označuje něco, co je „*proti, naopak*“ a v těchto případech jde u obou podstatných jmen o protest, buď proti rouškám anebo vakcinaci (člověk, který se nechce nechat naočkovat a je zaujatý proti vakcínám).

V případě, že bychom na česká vyjádření aplikovali teorii španělské lingvistiky, tak podle její logiky by se jednalo o rekompozici, poněvadž jak lexému *rouška*, tak lexému *vakcinátor* předchází prefix řeckého původu, který je typický právě pro tento typ slovotvorného procesu. Z druhého pohledu české lingvistiky je pro nás přijatelnější forma, že se jedná o slovo, které spadá do kategorie prefixace.

Obdobný případ se vyskytuje i u slov *postkoronový* a *popandemický*, kdy se oba dva prefixy týkají vyjádření časového děje. Předpona latinského původu *post-* vyjadřuje něco, co se děje *potom*, český překlad předpony *post-* je *po-*. V případě námi zvolených slov se jedná o časovou následnost, období **po** koruně a **po** pandemii. Další jev, který tato slova spojuje, že se jedná o adjektiva, rozdíl od dvou předchozích.

Nyní si všechny příklady ukážeme v praxi, kde se slova vyskytují:

- (a) „*Máme-li však zůstat v modu racionality, musí mít i "letní" nošení roušek jasná a pokud možno jednoduchá a srozumitelná pravidla [...] Možná by neškodilo vzít si za jednu příklad u Němců a říci (například): ať roušky nosí povinně každý v hromadné*

dopravě a v obchodech, všude jinde je to na uvážení [...] Spíš se na **antiroušce** svezou profesionální kverulanti⁴⁴,“ (Lidové noviny, 2020).

- (b) „Teď tady sedím a počítám ztráty. Všechno mám zavřený, dvě kavárny i Střechu Lucerny, a připravuju se, že třeba do srpna zavřený budou. [...]. Pak mám radost, že si tady na venkově, kam jsem utekl z města, celkem vařím. Ono člověku nic jiného nezbyvá. Tak snad si tenhle návyk přenesu i do **postkoronového** období⁴⁵,“ (Reflex, 2020).
- (c) „Země Evropy nastavily v aktuálním, **popandemickém** světě každá svá pravidla vstupu a pobytu občanů cizích národností⁴⁶,“ (Reflex, 2020).
- (d) „Takže předpokládáte, že až bude vakcína, bude-li, tak se bude očkovat proti chřipce stejně jako proti COVID? [...] Filozofická otázka zní, co **antivakcinátoři** pak udělají?⁴⁷“ (Reflex, 2020).

4.1.1.2 Proces sufixace

Mezi slova, která vznikla prostřednictvím procesu sufixace, patří

- (a) *Covidák*
(b) *Covíček*
(c) *Koronáček*
(d) *Covidárium*

Lze si povšimnout, že příklady (a), (b) i (d) mají společné, že jsou odvozené od slova *covid*. Pouze u vzorku (c) *Koronáček* jde o odvozeninu od slova *korona*. Všechny vzorky se řadí do kategorie substantiv.

U těchto slov je velmi jednoduché rozlišit kořen slova a sufix, který se k nim připojil, jedná se o *covid'ák*, *covidárium*, u *covíček* došlo k redukci hlásky *d*, kvůli fonetické motivaci, poněvadž pro českého mluvčího je jednodušší vyslovit *covíček* než jeho původní variantu *covidček*. V porovnání s *covidákem* a *covíčkem*, *covidárium* je speciální díky svému sufixu *-árium*, které se pojí s jmény místními, tj. jedná se o místo, kde se vyskytuje covid, v tomto konkrétním případě je to nemocniční oddělení pro pacienty s koronavirem⁴⁸.

U slova *koronáček* se s pomocí sufixu *-áček* dosáhlo cíle, kdy se z původního substantiva *korona*(virus) vytvořilo deminutivum s významem zdrobnělým.

⁴⁴ <http://www.neologismy.cz/heslo/antirouska/349829>

⁴⁵ <http://www.neologismy.cz/heslo/postkoronovy/349718>

⁴⁶ <http://www.neologismy.cz/heslo/popandemicky/349924>

⁴⁷ <http://www.neologismy.cz/heslo/antivakcinator/349748>

⁴⁸ <https://cestina20.cz/slovník/covidarium/>

Tato slova se objevila v následujících příkladech:

- (a) „*Sněhulák odpovídající momentální situaci v republice se objevil na dvorku jistého ostravského zdravotnického zařízení. [...] „Pojmenovali jsme ho **covid'ák**,“ uvedla Lucka, jež ho se třemi kolegy uplácala ze sněhu a oblékla ani ne za půlhodinu⁴⁹,“ (Denik.cz, 2021).*
- (b) „***Coviček** neboli covidový deníček⁵⁰,“ (Inkoustové snění, 2020)*
- (c) „*Ve spojení s karanténou se objevila i slova jako karande (rande v době koronaviru), karanténiny (narozeniny slavené během karantény) nebo karantén, což je dítě počaté v době karantény [...]. Jde například o slova [...], **koronáček** (varianta koronaviru pro děti)⁵¹ [...],“ (Novinky.cz, 2020).*
- (d) „*Bulovka je jedno z center, kam se pacienti s covid-19 sdružovali, má obrovskou infekční kliniku. [...] **Covidárium** je vždycky rozdělené na tzv. čistou a špinavou část⁵². [...],“ (Seznam zprávy, 2020).*

4.1.1.3 Proces prefixace a sufixace

Mezi námi zvolenými příklady se vyskytuje i pojmenování, které vzniklo skrze jak prefixaci, tak sufixaci

(a) *Deprymulovaný*

Abychom pochopili slovotvorný proces u tohoto adjektiva, ukážeme si tento výraz v kontextu a blíže si přiblížíme jeho význam.

Toto slovo vzniklo na základě jmenování českého epidemiologa Romana Prymuly ministrem zdravotnictví, jako nástupce Adama Vojtěcha. Jeho příjmení tedy posloužilo k vytvoření tohoto slova, kdy se ke kořeni slova *prymula* připojil prefix latinského původu *de-*, která nese význam *proti*, *z*, jde *proti významu původního slova*, čili její protiklad. Sufix *-ovaný* vytváří z tohoto slova přídavné jméno.

Toto slovo by se rovněž dalo zařadit mezi slova, která vznikla na základě zvukové podobnosti, protože doslovný význam našeho příkladu je: „*Deprimovaný opatřeními vycházející z hlavy hlavního epidemiologa Romana Prymuly⁵³,“ (Čeština 2.0, 2020). Jak si můžeme povšimnout, slova *deprymulovaný* a *deprimovaný* jsou si velice podobná,*

⁴⁹ <http://www.neologismy.cz/heslo/covidak/350363>

⁵⁰ <http://inkoustovesneni.cz/cteni-pro-dospele/proza/radoby-humorne-texty/blog/>

⁵¹ <http://www.neologismy.cz/heslo/koronacek/350111>

⁵² <http://www.neologismy.cz/heslo/covidarium/349692>

⁵³ <https://cestina20.cz/slovník/deprymulovany/>

avšak pro účely této práce jsem se přiklonila k variantě, kdy *deprymulovaný* je zástupce kategorie, u kterého se vyskytuje proces jak prefixace, tak sufixace.

Nyní si ukážeme náš vzorek v kontextu:

(a) „Pozadu nezůstávají ani slova inspirovaná náměstkem zdravotnictví Romanem Prymulou jako *prymulex* (soubor vládních nařízení podle epidemiologa Prymuly), **deprymulovaný** (deprimovaný opatřeními epidemiologa Romana Prymuly⁵⁴ [...],“ (Novinky.cz, 2020).

4.1.1.4 Proces kompozice

Naše nejpočetnější skupina je bezpochyby skupina slov, která vznikla prostřednictvím procesu kompozice. Můžeme tedy říci, že je v češtině v našem vybraném vzorku, nejproduktivnější.

- (a) *Coronadeprese*
- (b) *Koronavirus*
- (c) *Koronapauza*
- (d) *Koronakrize*
- (e) *Koronašmejď*
- (f) *Koro(na)háro*
- (g) *Koro(na)sádlo*
- (h) *Karan(téna)de*
- (i) *Autokonzert*
- (j) *Coronakini*
- (k) *Coronapas*

Téměř ve všech případech, až na (i) *autokonzert* a (h) *karande*, se jedná o slova, která vznikla složením plnovýznamových slov a předpony *korona/corona*.

Co se týče slova (b) *koronavirus*, je velice diskutabilní, zda se jedná o neologismus či o již ustálené slovo, které se využívalo již před vypuknutím pandemie COVID-19. V případě, že zvolíme první variantu, a to že se jedná o neologismus, považuji za nutné se dotknout i otázky, zda se jedná více o přejímku či proces kompozice. Jak již v této práci bylo zmíněno výše, pomyslné hranice mezi jednotlivými kategoriemi jsou velice tenké a *koronavirus* bychom mohli bez problémů zařadit mezi slova přejatá. Nicméně pokud pohlédneme na proces, skrze který aktuálně slovo *koronavirus* vzniklo, zajisté se jedná o slovo kompozitované. Došlo totiž ke složení lexémů, a to *korona* a *virus*.

---

⁵⁴ <http://www.neologismy.cz/heslo/deprymulovany/350124>

Z tohoto důvodu raději upřednostníme proces kompozice u tohoto slova než zařazení mezi slova přejatá.

U příkladu od (a) po (k), mimo (i) a (h) se ve většině případů jedná o snadno odvoditelný význam, neboť došlo ke sloučení dvou plnovýznamových lexémů užívaných v běžné praxi. U vybraných vzorků, jako například *koro(na)háro* a *coronakini* je pro mluvčího jednodušší vidět tato slova v kontextu, aby pochopil jejich správný význam, tj. že se jedná o přerostlé vlasy během koronakrizy, protože byla zavřená kadernictví a trend sociálních sítí, kdy se místo plavek nosily roušky, *corona* v tomto případě nahradila část **bi-** ve slově *bikini*.

Na první pohled můžeme zpozorovat, že u příkladů (f) *koroháro*, (g) *korosádlo* a (h) *karande*, že lexém *korona* ani *karanténa* není úplné. Dochází totiž k elizi, konkrétně k synkopě za účelem zmenšení fónického objemu. Důvodem je ekonomizace v projevu, kdy je pro mluvčího jednodušší říci *koroháro*, *korosádlo* a *karande* na místo zdoluhavých vyjádření *koronaháro*, *koronasádlo* a *karanténarande*. Kromě toho by slovo *karande* přišlo o svou efonii, tj. zvukovou skladbu slova.

Rovněž by bylo možné rozvést diskusi, zda by se mělo považovat slovo *autokonzert* za neologismus, či nikoliv, neboť se používalo i dříve, v době před korunou. Jedná se o slovo, kde došlo ke spojení lexémů *auto* a *konzert* a jedná se o koncert, kdy jsou diváci v autě, a ne u podia. U slova *auto* se nejedná o prefix řeckého původu, nýbrž o část slova *automobil*. Došlo tudíž ke kompozici dvou plnovýznamových lexémů, a proto jej řadíme mezi slova vytvořená procesem kompozice.

Nyní se zaměříme na námi vybraná slova v určitém kontextu:

- (a) *Předpovědi krachu houstnou a jsou stále časově přesnější [...]. Předpovědi o hospodářských a sociálních následcích coronadeprese 2020 se předhánějí svoji pochmurností a odevzdaností*⁵⁵ [...], “ (Vasevec.cz, 2020).
- (b) *„Covid-19 je infekční onemocnění způsobené koronavirem SARS-COV-2. Virus původem z čínského Wu-chanu se rozšířil do celého světa*⁵⁶, “ (Seznam zprávy, 2020).
- (c) *„Během koronakrizy se fotbal přestal hrát [...]. Poprvé jsem měl čas na sebe, začal jsem běhat a stihl si pustit všechny ligové zápasy, které se hrály od začátku jara až do koronapauzy*⁵⁷, “ (Reflex, 2020).
- (d) *„Tváří v tvář největší ekonomické katastrofě od druhé světové války snížila ČNB úrokové sazby na 1,75 procenta [...]. Pro koronakrizi potřebuje měnová politika silnější munici s rychlejším účinkem*⁵⁸ [...], “ (iHned.cz, 2020).

⁵⁵ <http://www.neologismy.cz/heslo/coronadeprese/349271>

⁵⁶ <https://search.seznam.cz/?q=koronavirus&sourceid=zpravy&thru=ribbon&ribbon=zpravy>

⁵⁷ <http://www.neologismy.cz/heslo/koronapauza/349991>

⁵⁸ <http://www.neologismy.cz/heslo/koronakrizy/349134>

- (e) „Koronavirus se objevil v Česku a „**koronašmejdí**“ si mnou ruce, například placená reklama na zcela zbytečné látkové roušky se teď objevuje na zdi uživatelů Facebooku⁵⁹ [...],“ (Expres.cz, 2020).
- (f) „...maskovat tím, že si nechává vlasy odrůst a už je má tak dlouhé, že prý nosí culík! Anebo to je celé jen důsledek covidových opatření a Harry nosí „**koroháro**“?⁶⁰ [...],“ (Blesk.cz, 2021)
- (g) „Dneska jsem se například bavil zprávami o tom, že kromě typicky českých slov, jako je třeba *kurzarbeit*, se teď objevila spousta zajímavých odvozenin od názvu viru [...]. Anebo mne se nepříjemně týkající pojem **korosádlo** – rozdíl ve váze člověka na počátku a na konci karantény⁶¹ [...],“ (Týdeník Rozhlas, 2021).
- (h) „Ovlivnila obsah rozhodových vět korona? Hodně [...]. Začalo se používat slovo **karande**, rande v karanténě: dvojice s laptopy sedne ke stolu, donese si jídlo, pití a zapálí si svíčku⁶²,“ (Reflex, 2020).
- (i) „Koho napadlo uspořádat v době nouzového stavu v Ostravě **autokonzert**⁶³? [...],“ (Reflex, 2020).
- (j) „Ta největší vlna paniky kolem koronaviru sice opadla, na internetu je však nadále hojně řešeným tématem [...] legraci si z něj udělala i krásná softwarová inženýrka Yael Cohenová, která si vyrobila plavky odpovídající trendům léta 2020 – **coronakini**. Není zdaleka první, kterou napadlo uvázat roušky kolem svých intimních partií⁶⁴ [...],“ (Blesk.cz, 2020).
- (k) „Světová zdravotnická organizace se k návrhu zavedení vakcinačních pasů pro cestování mezi zeměmi staví kriticky [...]. Například Dánsko minulý týden začalo používat certifikát s názvem **Coronapas**⁶⁵ [...],“ (Seznam zprávy, 2021).

4.1.1.5 Akronymie

Ve vybraném vzorku k analýze se vyskytuje i jedno akronymum, a to si následně popíšeme.

(a) Covidiot/kovidiot

Opět se potýkáme s výzvou, zda dané vyjádření považovat za přejímku či více za akronymum. Slovo *covidiot* (počeštěně *kovidiot*) se vyskytuje jak v anglickém, tak českém jazyce. I španělský jazyk pro něj má svou verzi, a to *covidiota*, kterou si blíže přiblížíme v podkapitole 4.1.2 *Neologismy ve španělštině*.

⁵⁹ <http://www.neologismy.cz/heslo/koronasmejd/349200>

⁶⁰ <http://www.neologismy.cz/heslo/koroharo/350679>

⁶¹ <http://www.neologismy.cz/heslo/korosadlo/350693>

⁶² <http://www.neologismy.cz/heslo/karande/349092>

⁶³ <http://www.neologismy.cz/heslo/autokonzert/349928>

⁶⁴ <http://www.neologismy.cz/heslo/coronakini/350709>

⁶⁵ <http://www.neologismy.cz/heslo/coronapas/350699>

U slova *covidiot/kovidiot* došlo k fúzi dvou lexémů – *covid* a *idiot*, zároveň se zde překrývají. U všech jazyků se jedná o akronymum, proto jsem se jej zde rozhodla zařadit do této kategorie.

- (a) „*Je otevření hospody přes vládní zákaz arogancí moci? To těžko, protože státní moc okamžitě zasáhla. Je to projev „covidiotů*“⁶⁶ [...]“ (Lidové noviny, 2020).
(a) „*Myslel jsem si, že se kovidioti v jarních měsících vyřádili, užili si nošení roušek*“⁶⁷ [...],“ (Dfens-cz.com, 2020).

4.1.1.6 Trunkace

Důležitou roli hrají i slova, která vznikla procesem trunkace a vyskytují se i v našem vzorku vybraných slov vytvořených během koronavirové krize.

- (a) *Rouškomat*
(b) *Haranténa*
(c) *Prýmička*

Trunkace je proces, díky kterému vznikají zkráceniny v jazyce. Nyní se blíže podíváme na část vzorku, který do tohoto procesu spadá.

Na první pohled se tyto neologismy nemusí zdát tak snadno interpretovatelné, proto bychom si pro lepší porozumění měli tato pojmenování zobrazit v kontextu a vysvětlit jejich význam.

U prvního příkladu (a) *Rouškomat* došlo ke zkrácení slov, a to *automatu na roušky*. Motivací pro vznik vyjádření *rouškomat* byla redukce počtu slabik, tudíž mluvčí českého jazyka nemusí říkat dvě či více slov. Došlo ke spojení více slov do jednoho a slovo *rouškomat* je výborným zástupcem tohoto slovotvorného procesu. U vyjádření (b) *haranténa* byla spojena dvě slova, a to *haranti* a *karanténa*. *Haranténa* se těší velkému zájmu, protože její význam je „*nucený pobyt dětí doma po uzavření škol kvůli koronaviru*“⁶⁸,“ (Čeština 2.0, 2020). V rámci procesu trunkace bychom mohli říct, že význam původního slova by mohlo být: „*haranti v karanténě*“ a tudíž je podobné prvnímu příkladu.

---

⁶⁶ <http://www.neologismy.cz/heslo/covidiot/350520>

⁶⁷ <http://www.neologismy.cz/heslo/kovidiot/349932>

⁶⁸ <https://cestina20.cz/slovník/harantena/>

V neposlední řadě se potýkáme s pojmenováním (c) *Prýmička*, ve kterém hraje prim opět hlavní epidemiolog Roman Prymula. Pro vznik tohoto slova bylo použito příjmení *Prymula* a deminutivum *rýmička*, které dalo hlavní základ pro *prýmička*. Toto slovo lze používat, jakmile se bavíme o rýmě během působení bývalého ministra zdravotnictví Romana Prymuly.

Nyní si zkráceniny přiblížíme v kontextu:

- (a) „*Pandemie koronaviru přináší nové vymoženosti. Na jižní Moravě například zprovoznili první automaty, ze kterých místo občerstvení padají roušky. ... S nápadem, jak přeměnit automaty na kávu a sladkosti v **rouškomaty**, přišel majitel firmy Foodex⁶⁹ [...]*“, (iDnes.cz, 2020).
- (b) „*Měsíce, které nám zpestřila virová epidemie, přinesly a dál přinášejí spoustu vedlejších pozitiv [...]; mezitím politický pandemagog zneužívá situace k vlastním cílům, mnohým z nás nařídili prdom (práci doma) a děti poslali do **harantény**⁷⁰*“, (Lidové noviny, 2020)
- (c) „*Pozadu nezůstávají ani slova inspirovaná náměstkem zdravotnictví Romanem Prymulou [...], **prýmička** (rýmička v době koronaviru podle Prymuly) nebo prymulka (po domácíku vyrobená rouška)⁷¹*“, (Novinky.cz, 2020).

4.1.1.7 Víceslovná kompozita

V českém jazyce se vyskytují rovněž neologismy, které se složily dohromady (tj. se jedná o kompozita), ale lze si na první pohled povšimnout, že jsou to kompozita víceslovná.

- (a) *Distanční výuka*
- (b) *Škola v pyžamu*
- (c) *Covidový zákon*
- (d) *Best in covid*

Na první pohled se může příklad (d) zdát, jako kdyby ani nepatřil mezi česká víceslovná kompozita, protože je vyjádřen v anglickém jazyce. Důvodem, proč bylo toto vyjádření zařazeno do této kategorie bylo vyjádření českého premiéra Andreje Babiše a souvisí jak s koronavirovou krizí, tak s politickým děním na území České republiky

---

⁶⁹ <http://www.neologismy.cz/heslo/rouskomat/349366>

⁷⁰ <http://www.neologismy.cz/heslo/harantena/349963>

⁷¹ <http://www.neologismy.cz/heslo/prymicka/350214>

během koronakrize. Jeho použití si ukážeme v kontextu, které nám poskytla databáze neologismů NEOMAT.

Příklady od (a) po (c) jsou česká víceslovná spojení, kdy jedna část slova determinuje tu druhou. Konkrétně (a) i (b) se týkají vyučování během koronakrize, kdy byla zakázána prezenční výuka. *Distanční* je slovo cizího původu, které by se dalo také nahradit v tomto kontextu slovním spojením *Výuka na dálku*. U druhého příkladu (b) *Škola v pyžamu* je distanční výuka zobrazena jinak, poukazuje na oblékání během vyučování z domova. Dále v (c) se jedná o zákon, který se týká covidové krize, není to „obyčejný“ zákon za běžných podmínek.

Poslední kompozitum je (d) *best in covid*. V srpnu roku 2020 Andrej Babiš konstatoval, že díky nejnižšímu počtu nakažených v Evropě jsme „*Best in covid*“, avšak postupem času se opak stal pravdou a dané vyjádření sloužilo i pro ironizaci a zesměšňování jeho osoby či aktuální situace v Česku.

V kontextu námi zvolené neologismy vypadají následovně:

- (a) „*Opět mohou otevřít obchody, restaurace, muzea nebo památky [...]. U vysokých škol pokračuje **distanční výuka**, pouze první ročníky mohou mít prezenční výuku, a to ve skupinách po nejvýše 20 studentech*“⁷², (Metro, 2020).
- (b) „*Vážení rodiče, milí žáci, chtěla bych Vás informovat o webové **stránce Škola v pyžamu**, která vznikla přímo s účelem k této mimořádné situaci ve školách*“⁷³, (ZŠ Dubina, 2020).
- (c) „*Voliči ve Švýcarsku v neděli v referendu odmítli trojici návrhů z oblasti životního prostředí [...], a s **covidovým zákonem**, který dává vládě více pravomocí pro boj s pandemií, uvedla agentura Reuters*“⁷⁴, (ČT24.cz, 2021)
- (d) „*Jedni podnikatelé živoří, naopak šéf vlády Andrej Babiš bohatne. Ke svému jmění si podle žebříčku českého Forbesu připsal meziročně další čtyři miliardy, jeho zaparkovanému podnikání se v koronakrizi daří. Tak to bude pravé vysvětlení premiérova „**best in covid**“*“ (Reflex, 2020).

4.1.1.8 Neologismy založené na zvukové podobnosti

S jedním neologismem částečně založeném na zvukové podobnosti jsme se již setkali v práci výše, avšak bylo vhodnější ho zařadit do procesu prefixace a sufixace, tj. do kombinace dvou derivačních slovtvorných procesů. V tomto momentě ale narážíme na slovo, jehož tvorba byla motivována podobností s již existujícím slovem.

⁷² <http://www.neologismy.cz/heslo/distanzni/350278>

⁷³ <https://www.zsdubina.cz/skola-v-pyzamu-0>

⁷⁴ <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3326210-svycari-v-referendu-zrejme-odmitli-zakaz-umelych-pesticidu-s-protiteroristickym-zakonom>

(a) *Prymulex*

Náš příklad *prymulex* nám může být povědomý, neboť je téměř totožný s pojmenováním *primalex*, avšak význam je diametrálně odlišný.

Prymulex je definován jako zákon či soubor vládních opatření (z latinského *lex*), který byl vydán během působení epidemiologa Romana Prymuly jako ministra zdravotnictví České republiky. Opět bylo využito jeho příjmení pro základ našeho slova, ***Prymu-lex***. Ilustrátor a autor komixů Lukáš Fibrich vytvořil satirický obrázek na účet epidemiologa Romana Prymuly, který byl zveřejněn ve společenském deníku Reflex.

(a) „***Prymulex***//A je vymalováno [...], pro jistotu a pro historii je nutné zmínit se tu o jednom plukovníkovi, který dostal v září 2020 na hraní životy asi deseti miliónů lidí⁷⁵ [...],“ (Reflex, 2020).

Obrázek č.2: *Prymulex*⁷⁶ (Lukáš Fibrich, 2020: Reflex).

⁷⁵ <http://www.neologismy.cz/heslo/Prymulex/345430>

⁷⁶ *Prymulex - a je vymalováno!* *Dikobraz* [online]. Praha: Reflex, 2020. Dostupné z: <https://dikobraz.cz/lukas-fibrich>

4.1.1.9 Několikanásobné procesy

O několikanásobných procesech, které se mísí, můžeme hovořit v příkladu *skoronavirus*, kdy došlo ke sloučení slov, elizi a zvukové podobnosti v jednom slově.

(a) *Skoronavirus*

U *skoronaviru* si můžeme povšimnout, že je velmi podobné našemu tematickému *koronaviru*, ale neobsahuje v sobě pouze *koronavirus*. Jde o sloučení slov *skoro*, *korona* a *virus* anebo *skoro* a *koronavirus*, pokud nemluvíme o *koroně* jako o prefixoidu. Došlo tedy ke kombinaci vícero slovotvorných procesů, jenž stály za vytvořením tohoto novotvaru. Zároveň se neopakuje slovo *skoro* – *skorokoronavirus*, dochází k elizi a za účelem eufonie je použito pouze spojení *skoronavirus*. Pro účely této práce a úplnému pochopení tohoto pojmu je nutné si více přiblížit jeho význam. Podle internetového slovníku *Čeština 2.0* *skoronavirus* je: „*Chřipka tak silná, že máte skoro podezření na čínský koronavirus (Covid-19)*”⁷⁷,“ (*Čeština 2.0*, 2020).

Nyní si ukážeme *skoronavirus* v kontextu, ve kterém bylo užito:

(a) „*Koronavirus neovlivnil pouze zdravotnictví a společenský život většiny Čechů, ale výrazně obohatil i český jazyk [...]. „První slovo **skoronavirus** se objevilo už 28. ledna a od té doby jich na našich stránkách přibylo až 400*”⁷⁸ [...],“ (*Novinky.cz*, 2020).

4.1.2 Neologismy ve španělštině

<i>Anti-covid-19</i>	<i>Covidiota</i>
<i>Balconazi</i>	<i>Cuarenpena</i>
<i>Confitamiento</i>	<i>Cuarentenar</i>
<i>Conroñavirus</i>	<i>Cuarenteniños</i>
<i>Covidartículos</i>	<i>Desinfodemia</i>
<i>Coronabebé(s)</i>	<i>Epimiedólogo</i>
<i>Coronabobo/a</i>	<i>Estar en covidmodo</i>
<i>Coronabolo</i>	<i>Infodemia</i>
<i>Coronaburro</i>	<i>Lockdown</i>
<i>Coronacrisis</i>	<i>Pandemiami Beach</i>

⁷⁷ <https://cestina20.cz/slovník/skoronavirus/>

⁷⁸ <http://www.neologismy.cz/heslo/skoronavirus/350191>

<i>Coronaplauso</i>	<i>Pánico viroterrorista</i>
<i>Coronavirico</i>	<i>Semana Manta</i>
<i>Coronial(s)</i>	<i>Sindemia</i>
<i>Covidiccionario</i>	<i>Teletrabajar</i>
<i>Covidianidad</i>	<i>Zoompleaños</i>

Tabulka č. 10: Neologismy spojené s koronavirovou krizí ve španělštině.

4.1.2.1 Proces prefixace

Proces prefixace se nevyhnul ani španělskému jazyku a objevuje se u neologismů, které jsme si vybrali pro naši analýzu.

- (a) *Desinfodemia*
- (b) *Anti-covid-19*

Na první pohled můžeme snadno rozlišit hranici, kde se nachází prefixy a kde kořen slova. U prvního příkladu (a) *desinfodemia* si povšimneme latinského prefixu **des-**, který přidává negativní konotaci významu následujícího kořenu, tudíž ho neguje. Je také nutné si říci, jak vznikl kořen slova *infodemia*. Toto slovo se ve španělském jazyce vyskytovalo již dříve, ale v poslední době se pojí zejména s pandemií COVID-19, neboť došlo ke spojení dvou slov, *información* a *pandemia*. Rovněž můžeme říci, že se jedná o přejímku z anglického *infodemic*, které se vztahuje k velkému množství informací o určitém fenoménu, v našem případě koronaviru. Předpona **des-** nám dává najevo, že se jedná o *desinformace*, tj. o nepravdivé informace šířící se o koronaviru.

U druhého příkladu (b) *Anti-covid-19* můžeme zpozorovat, že je velmi podobné vybraným vzorkům v češtině, které obsahovaly prefix *anti-*. Předložka *anti-* pojící se s negativním, opačným významem nám udává, že slovo **anti-covid-19** je významem *proti* covidu-19.

Nyní si je zobrazíme v kontextu:

- (a) „Las redes sociales permiten una enorme y riquísima trama de conexiones horizontales [...] por lo que cada uno de nosotros, al convertirse, al menos parcialmente, en emisor, también se vuelve responsable en este proceso de **desinfodemia**”⁷⁹ [...],“ (www.elgatoylacaja.com; 2020)
- (b) „Mantienen blindaje por emergencia anti-Covid-19 en el hospital Juan Graham”⁸⁰,“ (Fundéu RAE, 2020).

⁷⁹ https://elgatoylacaja.com/pco_blog/coronavirus-la-otra-epidemia

⁸⁰ <https://www.fundeu.es/recomendacion/anticoronavirus-sin-guion-pero-anti-covid-19/>

4.1.2.2 Proces sufixace

Na rozdíl od českého jazyka, zde máme méně příkladů procesu sufixace, než tomu bylo v kapitole výše. Proces sufixace, kdy připojujeme přípony k základovému lexému, jsme zaznamenali ve dvou případech, a to

(a) *Covidianidad*

(b) *Cuarentenar*

U prvního slovního vyjádření nám posloužilo jako základové slovo *Covid* a připojilo se *anidad*, zároveň můžeme zde zpozorovat fenomén, kdy se setkala dvě plnovýznamová slova *covid* a *cotidianidad* (každodennost). Význam slova *covidianidad* je totiž „*každodenní život přizpůsobený pravidlům a normám odvozených z pandemie covid-19*⁸¹“, (RAE, 2020). Došlo k připojení sufixu *-anidad*, který naznačuje časový úsek, v našem případě časové období během pandemie koronaviru.

U druhého příkladu se jedná o proces sufixace, kdy se ke substantivu *cuarentena* (karanténa) připojil sufix *-ar*, který je signifikantní pro slovesa. Došlo tedy k verbalizaci substantiva, tj. podstatné jméno *cuarentena* se stalo slovesem *cuarentenar*, což znamená *nařídít někomu povinnou karanténu* (kvůli nemoci, z hygienického hlediska).

Nyní si tyto výrazy uvedeme v kontextu:

(a) „*Desde hace casi dos meses estamos inmersos en la **covidianidad**. Todo ha sido relegado a un plano secundario*⁸² [...]“. (Lazaro M., 2020: Mallorca Diario).

(b) „*Pere Godoy, presidente de la Sociedad Española de Epidemiología, cree que una decisión como la de **cuarentenar** Madrid es muy complicada*⁸³“, (Fundéu RAE, 2021).

4.1.2.3 Proces kompozice

Jak u českého, tak španělského jazyka shledáváme proces kompozice jako velice produktivní. U španělského jazyka se v této kategorii nachází i více slovních vyjádření, než tomu bylo například u předchozí prefixace či sufixace. Uvedeme si zde vybrané vzorky, které jsem zařadila mezi kompozita a vysvětlíme si jejich slovotvorný proces.

---

⁸¹ Vlastní překlad.

⁸² <https://www.rae.es/dhle/covidianidad>

⁸³ <https://www.rae.es/dhle/covidianidad>

⁸⁴ <https://www.fundeu.es/recomendacion/cuarentenar-verbo-adecuado/>

- (a) *Coronacrisis*
- (b) *Teletrabajar*
- (c) *Coronabolo*
- (d) *Coronabobo/a*
- (e) *Coronaburro*
- (f) *Coronabebé(s)*
- (g) *Covidartículos*
- (h) *Cuarenteniños*
- (i) *Cuarenpena*
- (j) *Conroñavirus*
- (k) *Balconazi*
- (l) *Covidiccionario*

Polovina kompozit, které jsme si vybrali pro analýzu nově vzniklých pojmenování během koronavirové krize, je taktéž vytvořena spojením *corona* a plnovýznamového lexému. Mezi druhou část kompozit, které se nevytvořily sloučením s *coronou* patří (b) *teletrabajar*; (g) *covidartículos*; (h) *cuarenteniños*; (i) *cuarenpena* a (j) *conroñavirus*.

Většina z nich poukazuje na souvislost s koronavirem a slovy, které se k němu pojí, například *covid* anebo *cuarentena*. Jedinou výjimkou je (b) *teletrabajar* a (j) *conroñavirus*, ale u tohoto slova lze jednoduše vydedukovat, že se přibližuje výslovnosti vyjádření *coronavirus*.

U vybraných vzorků (a), (c), (d), (e), (f) došlo ke spojení *corona* + plnovýznamový lexém, tudíž dokážou samy o sobě existovat a mít význam a slovo *corona* jejich význam spojuje s koronavirem. Obdobný význam nese pojmenování *covid*, takže (g) *covidartículos* jsou články, které se týkají covidu-19 a (l) *covidiccionario* je slovník, který pojímá nové lexikální jednotky spojené s koronavirem.

Význačným ukazatelem procesu kompozice je rovněž příklad (b) *teletrabajar*, ve kterém jsou sloučena dvě slova, *tele-* (dálkový, na dálku) a *-trabajar*, což v překladu znamená pracovat na dálku. Mluvčí českého jazyka používají zejména substantivum *práce na dálku* a ve španělském jazyce je *teletrabajar* sloveso, ale samozřejmě existuje i substantivum *teletrabajo*, práce na dálku.

Méně transparentní z hlediska významu se pro mluvčího mohou zdát příklady (i) *cuarenpena*, (j) *conroñavirus*, (c) *coronabolo* a (k) *balconazi*. *Cuarenpena* obsahuje slova *cuarentena* a *pena*, a znamená: „*Smutek při sledování fotek a videí, které byly*

pořízené před dobou koronavirovou⁸⁵⁸⁶, “ (Covidcionario.com, 2020). *Conroñavirus* by se dal považovat také za neologismus založený na zvukové podobnosti (*coronavirus a conroñavirus*), ale vzhledem k tomu, že došlo ke sloučení slova latinského původu *roña* (špína) a *coronavirus*, přiklonila jsem se spíše k variantě procesu kompozice. U slova *coronabolo* došlo ke spojení *corona* a *bolo*, ale v našem výkladu se jedná o hudební akci, kterou podnikla jistá soudkyně během probíhající pandemie⁸⁷. U (*k*) *balconazi* došlo k fúzi *balcon* a *nazi*, kdy lidé na balkoně osočovali chodce na ulici během probíhající epidemie koronaviru.

U jistých z nich můžeme diskutovat nad tím, zda je spíše zařadit mezi proces kompozice a přejímky, jako je tomu například u *coronabebé*, pocházející z anglického *coronababy*. Vzhledem k tomu, že se v této práci spíše přikláním k procesu, ke kterému za vytváření daného slova došlo než k původu, vyhodnotila jsem jako vhodnější je kategorizovat do procesu kompozice, ale nebylo by chybné je zařadit mezi přejímky.

Námi zvolená slova se vyskytují v následujících příkladech:

- (a) *¿Cómo lograr que un elefante rosa pase inadvertido en mitad de Times Square? [...] Esta “**coronacrisis**” supondrá al menos ¿un año?⁸⁸ [...]*,” (Pérez M. J., 2020: ABC).
- (b) *„En este sentido, es muy ilustrativo relacionar el potencial para **teletrabajar** con el posible impacto económico de la pandemia de la COVID-19⁸⁹ [...]*,” (Caixabankresearch.com, 2020).
- (c) *„La jueza magistrada vuelve a protagonizar un nuevo capítulo de “**coronabolos**” para amenizar esta cuarentena⁹⁰ [...]*,” (Laregion.es, 2020).
- (d) *„No seas un **coronabobo** – así será la nueva campaña para concientizar a laguneros sobre el COVID-19⁹¹ [...]*,” (Laguna, 2020).
- (e) *„**Coronaburro** – sinónimo de Covidiota. Origen desconocido⁹²,”* (Covidcionario.com, 2020).
- (f) *„La crisis ha engendraro un nuevo léxico. Donde antes había “bebés de apagones” ahora podemos esperar una ola de “**coronabebés**” y una nueva generación de adolescentes “cuarentenos” en 2033⁹³ [...]*,” (Infobae.com, 2020).

---

⁸⁵ Vlastní překlad.

⁸⁶ <https://covidcionario.com/?s=cuarenpena>

⁸⁷ <https://www.laregion.es/articulo/tendencias/24-horas-internet-ultimo-coronabolo-pilar-lara/20200411193039938414.html>

⁸⁸ <https://www.rae.es/dhle/coronacrisis>

⁸⁹ <https://www.caixabankresearch.com/es/economia-y-mercados/mercado-laboral-y-demografia/covid-19-da-empujon-al-teletrabajo>

⁹⁰ <https://www.laregion.es/articulo/tendencias/24-horas-internet-ultimo-coronabolo-pilar-lara/20200411193039938414.html>

⁹¹ <https://laguna.multimedios.com/laguna/no-seas-un-coronabobo-asi-sera-la-nueva-campana-para-concientizar-laguneros>

⁹² <https://covidcionario.com/coronaburro/>

⁹³ <https://www.rae.es/dhle/coronabeb%C3%A9>

- (g) „[...]”. “*Compre durante nuestra semana Covidprecios y ahorra en todos nuestros Covidartículos un 22 %*”⁹⁴, ” (Estrategia.la, 2021).
- (h) „*Recomiendo no irse a dormir si tienen pegada la canción de Paw Patrol. Si lo hacen, soñarán con ella, se levantarán escuchándola y luego durante el día será todo lo que escuchen. #Cuarenteniños*”⁹⁵, ” (@_leanme, 2020: Twitter).
- (i) „*Cuarenpena – lo que sientes cuando miras las fotos y vídeos de lo que hacía hace un mes. Cuando descubres que ser feliz era fundamentalmente no darse cuenta*”⁹⁶, ” (Covidcionario.com, 2020).
- (j) „*Conroñavirus es un estado de dejadez de los hábitos de higiene personal durante la pandemia*”⁹⁷ [...], ” (Covidcionario.com, 2020).
- (k) „*No es por ser balconazi pero tenéis una noción bastante dudosa de lo que es la distancia de seguridad*”⁹⁸, ” (@maria_chinasky, 2020: Twitter).
- (l) *La explicación de la pandemia de la covid-19 también ha acumulado un número notable de neologismos, metáforas y eufemismos que darían para elaborar un nutrido covidiccionario*”⁹⁹ [...], ” (Archiletras, 2020).

4.1.2.4 Proces rekompozice

Na rozdíl od českého jazyka, potýkáme se ve španělském jazyce i se vzorky, které je nejhodnější zařadit do procesu rekompozice.

Jak již víme, rekompozice je opakovaný proces kompozice a španělština slova rekompozitovaná vnímá podle původu jejich afixoidů, jestli jsou latinské anebo řecké.

Pro tento proces máme zde na ukázkou dva příklady

- (a) *Infodemia*
 (b) *Sindemia*

S prvním slovním vyjádřením *infodemia* jsme se setkali již výše, kdy jsme popisovali slovo tvorný proces u *desinfodemia*. Jak již víme, došlo ke kompozici dvou lexikálních jednotek, *información* a *pandemia*. Slovo *información* pochází z latinského *informatio* a znamená „*akce a následný efekt po podávání zpráv*”¹⁰⁰¹⁰¹. Ze slova *información* se stalo pouze *info-*, což může být buď prefix týkající se informací, anebo zkrácenina, kdy došlo k redukci konce slova. *Demia* pochází ze slova *pandemia*, tudíž došlo ke sloučení *info.* + *demia*.

⁹⁴ <https://estrategia.la/2021/07/19/la-pandemia-de-los-covidiotas/>

⁹⁵ https://twitter.com/_leanme/status/1255706463546335232

⁹⁶ <https://covidcionario.com/?s=cuarenpena>

⁹⁷ <https://covidcionario.com/?s=conro%C3%B1avirus>

⁹⁸ https://twitter.com/maria_chinasky/status/1259884612676919296

⁹⁹ <https://www.rae.es/dhle/covidiccionario>

¹⁰⁰ Vlastní překlad.

¹⁰¹ <http://etimologias.dechile.net/?infodemia>

Podobný případ se vyskytuje u slova *sindemia*, kde se nachází prefix *sin-*, pocházející z řeckého *syn-*, který znamená *s*, *společně* a význam celého slova je shluk dvou či více epidemií najednou, spojující se například i s globalizačními problémy¹⁰². *Sindemia* se ve slovních projevech mohlo objevovat již dříve, avšak bylo zpopularizováno během pandemie COVID-19.

Následně si je představíme během praktického použití:

- (a) „*La OMS habla ya de **infodemia** para referirse al exceso de información sobre un tema, formada en gran parte por bulos y rumores, que no es útil y acaba siendo contraproducente*¹⁰³,“ (El País, 2020).
- (b) „*Otros investigadores como Tiff-Annie Kenny, investigadora de la Universidad Laval, en Canadá, sostienen que hacer frente al covid-19 desde el punto de vista de la **sindemia** permitirá fijarse no solo en la enfermedad infecciosa sino también al contexto social de las personas*¹⁰⁴,“ (BBC.com, 2020).

4.1.2.5 Akronymie

Proces akronymie se nevyhnul ani španělskému jazyku, a ten z našeho vzorku nabízí dva příklady

- (a) *EpiMiedólogo*
- (b) *Covidiota*

Španělské vyjádření *covidiota* se žádným způsobem signifikantně neliší od českého *covidiot/kovidiot*, poněvadž byl přijat z anglického *covidiot* a taktéž se řadí mezi akronyma. Proto se blíže podíváme na náš první příklad, (a) *epiMiedólogo*, kde se dohromady skloubila dvě slova, *epidemiólogo* (epidemiolog) a *miedo* (strach). Pokud bychom vnímali slovní vyjádření *epiMiedólogo* jako fúzi tří slov, *epidemia*, *miedo* a *lógico*, mohli bychom na něj nahlížet jako na neologismus, jenž prošel několikanásobnými procesy. Z mého úhlu pohledu je adekvátnější vnímat tento neologismus jako akronymum, jelikož významem je to „*Specialista*“, který věděl dříve než kdykoliv jiný, co přijde. *Má iracionální strach z nákazy*¹⁰⁵¹⁰⁶,“ (Covidcionario.com, 2020).

---

¹⁰² <http://etimologias.dechile.net/?sindemia>

¹⁰³ https://elpais.com/elpais/2020/04/21/eps/1587466797_885038.html

¹⁰⁴ <https://www.bbc.com/mundo/noticias-54543375>

¹⁰⁵ Vlastní překlad.

¹⁰⁶ <https://covidcionario.com/?s=epimied%C3%B3logo>

- (a) „En el libro **El manual del Covidiota** publicado por Ediciones Farraguas define “covidiota” a quienes demuestran diferentes signos de idiotez durante la crisis por coronavirus¹⁰⁷,“ (Milenio Digital, 2020).
- (b) „**EpiMiedólogo**: especialista de salón que sabía antes que nadie lo que avecinaba y sus consecuencias y que lleva unido al título un temor irracional al contagio¹⁰⁸,“ (@andyshelltower, 2020: Twitter).

4.1.2.6 Trunkace

Proces trunkace se ovšem vyskytuje i ve španělském jazyce a ukážeme si jej na následujících příkladech:

- (a) *Zoompleaños*
 (b) *Pandemiami Beach*

Tato slovní vyjádření byla vytvořena za účelem ekonomizace, tj. aby se nemusely zdlouhavě psát či sdělovat dlouhá slova, vytvořily se zkráceniny. Víme, že (a) *Zoompleaños* jsou *cumpleaños por Zoom* a (c) *Pandemiami Beach* je *Pandemia en Beach*.

Co se týče prvního příkladu, může být pro nás sporné, zda *Zoompleaños* zařadit do procesu trunkace, či by bylo vhodnější ho zařadit mezi neologismy založené na zvukové podobnosti. Této záležitosti se dotkneme i v následující podkapitole, avšak nyní ho ponecháme mezi těmito pojmy. I druhý příklad (c) *Pandemiami Beach* vyvolává otázku, zda jej raději nezařadit mezi víceslovná kompozita, protože na první pohled tak působí. Proto potřebujeme detailněji znát význam tohoto slova, abychom se mohli rozhodnout, která kategorie nám bude k tomuto vyjádření více sedět. *Pandemiami Beach* konkrétně znamená: „*Místo, kde se vyskytovali Argentinci před vyhlášením povinné karantény*“¹⁰⁹¹¹⁰,“ (Pagina12.com.ar, 2020).

Přiblížíme si je i v konkrétním užití:

- (a) „**Zoompleaños** ha sido escogido como mejor palabra del año gracias a los estudiantes de la UAH¹¹¹,“ (Portalcomunicacion.uah.es, 2021).

¹⁰⁷ <https://www.rae.es/dhle/covidiota>

¹⁰⁸ <https://twitter.com/andyshelltower/status/1247579448527982595>

¹⁰⁹ Vlastní překlad.

¹¹⁰ <https://www.pagina12.com.ar/258395-diccionario-de-neologismos-coronaviricos>

¹¹¹ <https://portalcomunicacion.uah.es/diario-digital/actualidad/zoompleanos-ha-sido-escogido-como-mejor-palabra-del-ano-gracias-a-los-estudiantes-de-la-uah.html>

(b) „*Pandemiami Beach. Lugar donde quedaron anclados varios argentinos antes de declararse la cuarentena obligatoria*¹¹²,“ (Pagina12.com.ar, 2020).

4.1.2.7 Víceslovná kompozita

V této práci budeme zkoumat i víceslovná kompozita ve španělštině, která se v našem vzorku rovněž vyskytují. Mezi nimi jsou:

(a) *Estar en covidmodo*

(b) *Pánico Viroterrorista*

(c) *Semana Manta*

Na rozdíl od (a) a (b) u příkladu (c) *Semana Manta* není tak jednoznačné, zda jej považovat za víceslovné kompozitum, či nikoliv. Na první pohled se zdá být jasným zástupcem víceslovných kompozit, poněvadž je složeno ze dvou lexémů, nicméně po detailnější analýze a komparaci s předchozími příklady jsme došli k závěru, že jej detailněji rozebereme v následující podkapitole.

První zástupce (a) *Estar en covidmodo* nám nastiňuje nějaký psychický stav, který je spojený s covidem, *covidmodo*. Přestože rodilý mluvčí by byl schopný význam odvodit, jeho doslovný překlad je: „*Být v náladě, kdy raději člověk zůstane přes víkend doma a nevychází z domu*¹¹³¹¹⁴,“ (Theconversation.com, 2020) což připomíná stav, ve kterém se lidé nacházeli během pandemie covidu (*covidmodo* = covidový mód). Dalším reprezentantem víceslovných kompozit je (b) *Pánico viroterrorista*, který odkazuje na paniku, která vyvstává při informaci zmiňující koronavirus a způsobuje bolest či úzkost¹¹⁵.

Ukážeme si je i v praktickém užití:

(a) „*También se puede estar en covidmodo, cuando alguien decide pasar el fin de semana tranquilo y sin salir de casa*¹¹⁶ [...],“ (El Quindiano, 2020).

---

¹¹² <https://www.pagina12.com.ar/258395-diccionario-de-neologismos-coronaviricos>

¹¹³ Vlastní překlad.

¹¹⁴ <https://theconversation.com/palabras-y-palabros-que-nos-ha-traido-el-coronavirus-134497>

¹¹⁵ <https://oasisfm.cl/oasis-hoy/que-significa-el-concepto-panico-viroterrorista-al-que-se-refirio-el>

el

¹¹⁶ <https://www.elquindiano.com/noticia/20893/el-lexico-de-la-covid-19>

(b) „Según la subsecretaria Paula Daza, al ser consultada por el término utilizado por un ministro, el pánico viroterrorista hace referencia a aquella información que produce angustia, o dolor¹¹⁷,“ (Oasisfm.cl, 2020).

4.1.2.8 Neologismy založené na zvukové podobnosti

V této podkapitole si představíme neologismy, které se řadí mezi neologismy založené na zvukové podobnosti.

- (a) *Zoompleaños*
- (b) *Semana Manta*
- (c) *Confitamiento*

Letmo jsme se dotkli prvních dvou příkladů v předchozích podkapitolách, kdy jsme diskutovali nad tím, kam zařadit (a) *Zoompleaños* a (b) *Semana Manta*. Přestože se *Zoompleaños* velice podobají slovu *Cumpleaños*, což jsou vlastně narozeniny přes Zoom, vhodněji na mě působí varianta, kdy *Zoompleaños* ponecháme mezi víceslovnými kompozity, ale vzhledem k podobě *Semana Santa* a *Semana Manta* si toto vyjádření probereme detailněji.

Semana Santa je pro Španěly velmi významný Velikonoční svátek, kdy si připomínají poslední týden Ježíšova života na Zemi. Tento týden započne na Květnou neděli a končí nedělí, kdy byl Ježíš Kristus vzkříšen. Bohužel kvůli pandemii *koronaviru* se tento sváteční týden nemohl konat a vzniklo vyjádření *Semana Manta*, který odkazuje právě na tento týden. Jeho význam je následující: „*Národní festival, ve kterém bude hrát hlavní roli deka a gauč kvůli lockdownu*¹¹⁸¹¹⁹,“ (Covidcionario.com, 2020).

Nepochybně mezi neologismy založené na zvukové podobnosti patří *confitamiento*, které se přibližuje svou výslovností *confinamiento*, což je španělské synonymum k pojmu *lockdown*. Již samotné slovo *confitamiento* nám zřetelně napovídá, čeho se bude jeho význam týkat, neboť obsahuje část *-fit-*, a bylo inspirováno právě slovem *confinamiento*. Význam našeho vzorku *confitamiento* zní: „*Prírůstek váhy během lockdownu*¹²⁰¹²¹,“ (Covidcionario.com, 2020).

Pro lepší představu si je ukážeme i v praxi:

---

¹¹⁷ <https://oasisfm.cl/oasis-hoy/que-significa-el-concepto-panico-viroterrorista-al-que-se-refirio-el>

¹¹⁸ Vlastní překlad.

¹¹⁹ <https://covidcionario.com/?s=semana+manta>

¹²⁰ Vlastní překlad.

¹²¹ <https://covidcionario.com/?s=confitamiento>

- (a) „*Así como vamos, en lugar de cumpleaños tendré un zoompleaños*¹²²,“ (@ReynaAmlover, 2020).
- (b) „*Semana Manta – festividad nacional en la que se va a abusar de sofá y manta por el confinamiento*¹²³,“ (Covidcionario, 2020).
- (c) „*Ajajajajajaja... el Confitamiento ha hecho mucho daño en esos cuerpachos*¹²⁴...“, (@clcristinaines, 2021: Twitter).

4.1.2.9 Přejímky

U slova *coronabebé* jsme rozjímali, zda jej máme spíše přiřadit do procesu kompozice, anebo jej klasifikovat jako přejímku. Zvolili jsme první variantu, ale máme zde dvě slova, které rozhodně jako přejímku považovat musíme, jsou to:

- (a) *Lockdown*
- (b) *Coronial*

Tato slova se ve slovních projevech španělských mluvčích čteně vyskytují, zejména s epidemií COVID-19, ale na první pohled můžeme říci, že to rozhodně nejsou slova domácí.

Protože se zjistilo, že *karanténa* není úplně správné vyjádření, když lidé nemohou vycházet ven, přestože jsou zdraví, uchytilo se anglické vyjádření *lockdown*, taktéž i v českém jazyce. Znamená to, že vycházení z domu je povoleno pouze ve výjimečných případech.

U druhého příkladu (b) *coronial* mluvíme o generaci, která se narodila během pandemie koronaviru a je velmi podobné například vyjádření *mileniál*, vztahuje se k časovému období, kdy bylo dítě narozeno.

- (a) „*Merlin acusa el “lockdown“ del retail con pérdidas de 162 millones en sus centros comerciales*¹²⁵,“ (Ejeprime.com, 2020).
- (b) „*Para Simón, igual que para el resto de los coronials que ya cumplieron tres meses, la cuarentena es la normalidad*¹²⁶ [...]“, (Telamcom.ar., 2020).

¹²² <https://twitter.com/ReynaAmlover/status/1340138566937133056>

¹²³ <https://covidcionario.com/?s=Semana+Manta>

¹²⁴ <https://twitter.com/clcristinaines/status/1415341424552386571>

¹²⁵ <https://www.ejeprime.com/empresa/merlin-acusa-el-lockdown-del-retail-con-perdidas-de-162-millones-en-sus-centros-comerciales.html>

¹²⁶ <https://www.rae.es/dhle/coronial>

4.2 Analýza vybraných vzorků

Slovtvorný proces	Český jazyk	Španělský jazyk
PREFIXACE	<i>Anti-rouška</i> <i>Post-koronový</i> <i>Po-pandemický</i> <i>Anti-vakcinátor</i>	<i>Des-infodemia</i> <i>Anti-covid-19</i>
SUFIXACE	<i>Covi-d'ák</i> <i>Covi-ček</i> <i>Koron-áček</i> <i>Covid-árium</i>	<i>Covidi-anidad</i> <i>Cuarenten-ar</i>
PREFIXACE + SUFIXACE	<i>Deprymulovaný</i>	
KOMPOZICE	<i>Corona-deprese</i> <i>Korona-virus</i> <i>Korona-pauza</i> <i>Korona-krize</i> <i>Korona-šmejď</i> <i>Koro(na)-háro</i> <i>Koro(na)-sádlo</i> <i>Karan(téna)-de</i> <i>Auto-koncert</i> <i>Corona-kini</i> <i>Corona-pas</i>	<i>Coronacrisis</i> <i>Teletrabajar</i> <i>Coronabolo</i> <i>Coronabobo/a</i> <i>Coronaburro</i> <i>Coronabebé(s)</i> <i>Covidartículos</i> <i>Cuarenteniños</i> <i>Cuarenpena</i> <i>Conroñavirus</i> <i>Balconazi</i> <i>Covidiccionario</i>
REKOMPOZICE		<i>Infodemia</i> <i>Sindemia</i>
AKRONYMIE	<i>Covidiot/kovidiot</i>	<i>EpiMiedólogo</i> <i>Covidiota</i>
TRUNKACE	<i>Rouškomat</i> <i>Haranténa</i> <i>Prýmička</i>	<i>Zoompleaños</i> <i>Coronaplauso</i> <i>Pandemiami Beach</i>
VÍCESLOVNÁ KOMPOZITA	<i>Distanční výuka</i> <i>Škola v pyžamu</i> <i>Covidový zákon</i> <i>Best in covid</i>	<i>Estar en covidmodo</i> <i>Pánico viroterrorista</i> <i>Semana Manta</i>
NEOLOGISMY ZALOŽENÉ NA ZVUKOVÉ PODOBNOSTI	<i>Prymulex (primalex)</i>	<i>Cumpleaños → Zoompleaños</i> <i>Semana Manta → Semana Santa</i> <i>Confitamiento → confinamiento</i>

NĚKOLIKANÁSOBNÉ PROCESY	<i>skoronavirus</i>	
PŘEJÍMKY		<i>Lockdown</i> <i>Coronial</i> <i>[Coronabebé(s)]</i>

Tabulka č. 11: Slovtvorné procesy neologismů spojené s koronavirovou krizí.

4.3 Shrnutí provedené analýzy

Uskutečnili jsme analýzu vybraných neologismů, které vznikly během probíhající koronakrize. Jednotlivé vzorky jsme v každém jazyce přiřadili zvlášť do jednotlivých kategorií a v případě nejasných hranic jsme se přiklonili k variantě, která nám připadala více adekvátní pro určité pojmenování.

Pro neologismy jsme si určili jednotlivé kategorie slovtvorných procesů, mezi nimi je **prefixace**, **sufixace** a kombinovaná **prefixace se sufixací**, které patří do širokého procesu **derivace**, posléze jsme se setkali s **kompozicí a rekompozicí** a **víceslovnými kompozity**. Důležitou roli pro nás hrály i ostatní slovtvorné procesy, jako **akronymie**, **trunkace**, **neologismy založené na zvukové podobnosti** a **přejímky**. Pro jeden vzorek *skoronavirus* se objevil i jev **několikanásobných procesů**.

Nakonec jsme si vytvořili tabulku celkové analýzy neologismů, kde jsme mohli zpozorovat četnost a srovnání jednotlivých jevů u vzorků češtiny a španělštiny.

5 Závěr empirické části

V empirické části této bakalářské práce jsme se zaměřili na jev neologismů během probíhající koronavirové krize.

Pokud se zaměříme na srovnání neologismů v českém a španělském jazyce, zjistíme, že u španělštiny zejména převažovaly neologismy vzniklé procesem kompozice, ale setkali jsme se samozřejmě i se vzorky, které patřily do odlišných kategorií.

V českém jazyce nemůžeme jednoznačně prohlásit, který jev u vybraných neologismů převažoval. Přestože jsme si v teoretické části vysvětlili, že nejproduktivnějším procesem ve slovanských jazycích, tedy i v češtině, je derivace. Velmi produktivním slovtvorným procesem pro nás byla i kompozice, která se vyskytla

ve více než 10 vzorcích z celkových 30. Derivace byla zastoupena podstatně méně, než mohlo být očekáváno, jelikož množství derivovaných neologismů odpovídalo zhruba stejnému počtu, které se vyskytlo u kompozit.

Ve španělském jazyce se objevila jak slova derivovaná, tak slova kompozitovaná, ale můžeme si potvrdit, že kompozita pro mluvčí španělštiny hrají důležitou roli. Závěr naší analýzy by se lišil, pokud bychom lexém *corona/korona* považovali za prefixoid, a ne za plnovýznamové slovo. Vzhledem k okolnostem a jistému ustálení pojmenování *corona/korona* v našich jazycích jsme se přiklonili pro variantu plnovýznamového slova, a proto se v naší analýze tolikrát vyskytuje jev kompozice.

6 Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce s názvem *Neologismy v době „koronakrize“: srovnání češtiny a španělštiny* byla komparace neologismů v češtině a španělštině, které se objevily během koronavirové krize. Tato práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a empirickou.

V teoretické části jsme si nejdříve představili termín neologismus a jak jej vnímáme z hlediska jazykovědného. Došli jsme k závěru, že neologismy jsou nově přijatá slova, která slouží k účelu pojmenování nových jevů a neologie je věda, která se jimi zabývá. Rovněž jsme si přiblížili i rozdíl mezi neologií a neologismem před tím, než jsme se začali věnovat další problematice související se vznikem neologismů.

V druhé části teoretické části jsme se zaměřili na slovtvorné procesy, jaké jevy jsou pro každý z nich typické a které rozdíly mezi nimi vyvstávají. Zjistili jsme, že mezi dva základní a nejdůležitější slovtvorné procesy patří kompozice a derivace, u nichž jsme se pak detailněji zaměřili na podkategorie, které se u nich vyskytují. Primárním rozdílem mezi nimi byl jev, kdy nová slova kompozitovaná vznikají skládáním dvou či více jazykových jednotek, zatímco u derivace probíhá odvozování, a k tomu slouží afixy. Také jsme si vysvětlili, že je mnohdy složité určit, za jakých okolností nové pojmenování vzniklo a který slovtvorný proces k tomu posloužil, jelikož hranice mezi jednotlivými kategoriemi slovtvorných procesů jsou velice nejasné a často se prolínají. Dle této koncepce lze vyvodit závěr, že v jazycích se setkáváme s jevy, které nelze jednoduše a jednoznačně kategorizovat a pro účely této práce jsme se po detailnější analýze jednotlivých slov přiklonili s vysvětlením k jedné z možností.

Na konci teoretické části jsme se pro účely této bakalářské práce stručně dotkli i probíhající koronavirové krize ve světě, abychom získali pojem o událostech, které vedly

k vytvoření nových slov v jazycích celého světa. V této práci jsme se letmo dotkli i anglicismů, které často stojí za vznikem nových pojmenování i v ostatních jazycích, například *lockdown* anebo *coronial*, ale zejména jsme se soustředili na neologismy v českém a španělském jazyce a jejich tvorbu při vzniku těchto pojmenování.

V empirické části jsme si představili slova, která se pojí s koronavirovou krizí a posloužila nám k podrobnější analýze neologismů vzniklých během epidemie koronaviru. Nejdříve jsme si pro tuto práci vytvořili jednotlivé kategorie, kam jsme po analýze jednotlivých vzorků neologismy zařadili. Věnovali jsme se každému jazyku zvlášť a uskutečnili nejdříve analýzu českých neologismů a poté španělských. Nakonec jsme dospěli k závěru, že byť dle teorií nejproduktivnějším procesem v češtině je proces derivace, u námi vybraných vzorků nebylo možné tuto hypotézu ani potvrdit, ani vyvrátit, jelikož se v hojném počtu vyskytly i neologismy vzniklé skrz proces kompozice. Ve španělském jazyce lze říci, že složeniny jsou velmi častým jevem i v naší analýze, zároveň své zástupce měly i ostatní slovotvorné procesy. Na rozdíl od češtiny můžeme i říci, že kompozita v námi vybraném vzorku převažovala, ale ne nijak signifikantně. Vliv na finální podobu naší analýzy měla také skutečnost, že jsme lexém *corona* anebo v češtině také *korona* považovali za plnovýznamové slovo a nebrali jsme ho jako afixoid, konkrétně prefixoid. Kdyby tomu bylo naopak, několik vzorků by nepatřilo do kategorie kompozice, ale byly by zahrnuté například ve slovech derivovaných.

Práce se detailněji zaměřila na neologismy během koronakrizy a jejich slovotvorné procesy, avšak hleděla na ně pouze z formálního hlediska a nezabývali jsme kategorizací, zda vznikly na základě posměšků, hanění či eufemizace. Tomuto aspektu bychom se detailněji mohli věnovat v diplomové práci, avšak pro účely bakalářské práce bylo naším cílem pouze zmapování neologismů související s koronakrizí, analýza slovotvorných procesů a kategorizace a jejich srovnání v českém a španělském jazyce.

7 Resumen

El objetivo principal de este trabajo final que trata de los neologismos en la época de la “coronacrisis” era la comparación entre los neologismos checos y españoles que se han ocurrido durante la crisis del coronavirus. Este trabajo de fin de grado está dividido en dos partes, la parte teórica y la parte práctica.

En el primer capítulo del trabajo de la parte teórica nos introducimos el término neologismo y cómo lo percibimos desde el punto de vista de lingüística. Llegamos a la conclusión que los neologismos son las palabras nuevas recientemente adoptadas que sirven para nombrar los fenómenos nuevos en el mundo, y la neología es la ciencia que trata de los neologismos. Además, nos enfocamos a la distinción entre la neología y el neologismo antes de que nos comencemos a conocer otros temas relacionados con el origen de los neologismos.

En el segundo capítulo nos concentramos en el tema de la formación de palabras, cuáles fenómenos son típicos para cada uno de los procesos de la formación de palabras y qué diferencias surgen entre los procesos. Después de conocer todos los procesos de la formación de palabras nos descubrimos que los dos procesos esenciales y más importantes de la formación de palabras son la composición y la derivación. En consecuencia, nos enfocamos con más detalle en las subcategorías que ocurren en los procesos ya mencionados. La diferencia fundamental entre ellos fue el fenómeno del origen de las palabras, es decir que las palabras compuestas se producen gracias a la composición de dos o más unidades léxicas, mientras que los neologismos derivados tienen origen en la derivación y en este proceso ocurren los afijos.

Asimismo, nos explicamos que frecuentemente es difícil determinar bajo qué circunstancias se originó la palabra nueva y cuáles procesos fueron utilizados para formarlas, ya que los límites entre las categorías diversas de los procesos de la formación de palabras son muy difusos y se mezclan muchas veces. Según esta teoría es posible concluir que en los lenguajes nos encontramos con los fenómenos que no pueden ser categorizados de manera simple e inequívoca. Para los propósitos de este trabajo, en un análisis más detallado de los neologismos individuales, nos apoyamos en una posibilidad de otras.

Al final de la parte teórica nos orientamos muy brevemente en el tema de coronavirus y la pandemia en el mundo, para que nos hagamos una idea de los eventos que llevaron a la creación de las palabras nuevas en los idiomas de todo el mundo. Por consiguiente, introducimos el tema de los anglicismos porque muchas veces los anglicismos están detrás del origen de las palabras nuevas en otros idiomas, por ejemplo, *el lockdown* o *el coronial*. Sin embargo, principalmente nos concentramos en los neologismos en checo y español y también nos enfocamos a la creación de estas palabras.

En la parte práctica, nos introducimos las palabras nuevas que se relacionan con la pandemia y nos sirvieron para el análisis más detallado de los neologismos surgidos

durante la epidemia del coronavirus. En primer lugar, nos creamos las categorías particulares para este trabajo y luego nos clasificamos los neologismos en las categorías. Tratamos los neologismos de cada idioma de separado. Primero, nos analizamos los neologismos checos y luego los neologismos españoles. Al final, llegamos a la conclusión que en checo no hay más palabras derivadas que las palabras compuestas, aunque las teorías lingüísticas dicen lo contrario. En las palabras seleccionadas para nuestro trabajo no hay más palabras derivadas que otras así que no es posible confirmar la hipótesis que el proceso de la formación de palabras más productivo en checo es la derivación. En la lengua española hay muchos neologismos compuestos y una gran cantidad de las palabras nuevas en nuestro trabajo fue creada a través de proceso de composición. A diferencia del checo, los compuestos prevalecieron sobre otros neologismos, pero no de manera significativa. La forma final del análisis también estuvo influenciada por el hecho de que consideramos el lexema corona (o en checo, korona) como una palabra del significado pleno. No lo consideramos como un parte de afijoides, especialmente un prefijoide. Si lo hubiéramos considerado como un afijoide, las palabras no entrarán en la categoría de la composición.

El trabajo se centró con más detalle en los neologismos ocurridos durante la coronacrisis y los procesos de la formación de palabras, pero los examinó solo desde un punto de vista formal así que no nos ocupamos de la categorización de si surgieron por razones de ridiculizar, insultar o eufemizar. Podríamos tratar este aspecto con más detalle en la tesis de diploma, pero para los propósitos del trabajo final de grado nuestro objetivo era solo mapear los neologismos relacionados con la coronarisis, el análisis de los procesos de la formación de palabras, categorización y su comparación en checo y español.

8 Bibliografie

ALARCOS LLORACH, Emilio (1992): *Consideraciones sobre el neologismo*. In El neologismo necesario, Fundación EFE, p. 17-19.

ALVAR EZQUERRA, Manuel (1999): *La formación de palabras en español*. Madrid: Arco Libros.

ALVAR EZQUERRA, Manuel (2007): *El neologismo español actual*. Universidad Complutense de Madrid.

AVILÉS RETAMAL, Patricia a Lésmer MONTECINO SOTO. *Lexías complejas en un corpus periodístico chileno*. Onomazen [online]. Pontificia Universidad Católica de Chile, 1999 (4), 201-220. Dostupné z: http://onomazein.letras.uc.cl/Articulos/4/11_Aviles.pdf

BARTOŠ, Lubomír a Hana VALÍKOVÁ (2002): *La formación de palabras en español*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-2781-9.

BEDNAŘÍKOVÁ, Božena. *Slovo a jeho konverze*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2220-6.

BEZDĚCHOVÁ, Ivana (2017): *Anglicismy v českém lexiku*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny.

URL: <https://www.czechency.org/slovník/ANGLICISMYVCESKEMLEXIKU>

BEZDĚCHOVÁ, Ivana (2017): *Kompozice*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

URL: <https://www.czechency.org/slovník/KOMPOZICE>

BEZDĚCHOVÁ, Ivana (2017): *Člen kompozita*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

URL: https://www.czechency.org/slovník/ČLEN_KOMPOZITA

BEZDĚCHOVÁ, Ivana (2017): *Nevlastní kompozice*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

URL: <https://www.czechency.org/slovník/NEVLASTNÍKOMPOZICE>

BEZDĚCHOVÁ, Ivana (2017): *Rekompozice*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

URL: <https://www.czechency.org/slovník/REKOMPOZICE>

ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vydání 4., v Karolinu 2., doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1946-0.

ČERMÁK, František. *Lexikon a sémantika*. Praha: Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-020-3.

CABRÉ, M. Teresa (2006): *La clasificación de neologismos: una tarea compleja*. Alfa: revista de lingüística 50 (2): Sao José do Rio Preto: Universidade Estadual Paulista, 2006, pp. 229-250.

DOKULIL, Miloš, HAVRÁNEK, Bohuslav, ed. *Tvoření slov v češtině*. Praha: Československá akademie věd, 1962.

GÓMEZ CAPUZ, Juan (2004): *Préstamos del español: Lengua y sociedad*. Madrid, Arco-libros.

GÓMEZ CAPUZ, Juan (2010): *La inmigración léxica*, Madrid: Arco Libros S.A.

GUERRERO RAMOS, G. (1997): *Neologismos en el español actual*. Madrid: Arco Libros.

KARLÍK, Petr (2017): *Juxtapozice*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: <https://www.czechency.org/slovník/JUXTAPOZICE>

MEDINA MÓPEZ, Javier (2002): *Lenguas en contacto*. Madrid, Arco Libros.

MONTES, José Joaquín (1985): *Calcos recientes del inglés en español*, Thesaurus, 40, 2-50.

MARTINCOVÁ, Olga, SAVICKÝ Nikolaj (1987): *Hybridní slova a některé obecné otázky neologie*. Slovo a slovesnost, ročník 48, číslo 2, pp. 124-139.

MARTINCOVÁ, Olga et al. *Neologizmy v dnešní češtině*. Praha: Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, 2005. ISBN 80-86496-21-x.

MARTINCOVÁ, Olga a Věra VLKOVÁ. *Deoxidace, nebo dezoxidace?* Naše řeč. 1989, 72(4), 215-216.

MARTINCOVÁ, Olga (2017): *Neologismus*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: <https://www.czechency.org/slovník/NEOLOGISMUS>

NEBESKÁ, Iva (2017): *Mentální slovník*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: https://www.czechency.org/slovník/MENTÁLNÍ_SLOVNÍK

POKORNÝ, Jan a Juraj HANULIAK. *Lingvistická antropologie: jazyk, mysl a kultura*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2843-8.

R.A.E. (2010): *Nueva gramática de la lengua española*. Espasa-Calpe. Madrid.

ROIG–MARÍN, Amanda, 2020. *English-based coroneologisms: A short survey of our Covid-19-related vocabulary*. English Today [online]. B.m.: Cambridge University Press, pp. 1–3. Retrieved z: doi:10.1017/S0266078420000255

RUSÍNOVÁ, Zdenka a OSOLSOBĚ Klára (2017): *Prefixace*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

URL: <https://www.czechency.org/slovník/PREFIXACE>

RUSÍNOVÁ, Zdenka (2017): *Suffixace*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

URL: <https://www.czechency.org/slovník/SUFFIXACE>

STEHLÍK, Petr. *Problém delimitace některých slovotvorných postupů a prostředků ve španělštině*. Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8339-4.

VARELA ORTEGA, Soledad. *Morfología léxica: la formación de palabras*. Madrid: Gredos, 2005. ISBN 84-249-2740-0.

VLEJA, Luminita. *Sobre el neologismo español*. Ovidius University Annals of Philology. 2004, 15, 197-207

ZIKOVÁ, Markéta (2017): *TRUNCATION*. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny.

URL: <https://www.czechency.org/slovník/TRUNCATION>

9 Internetové zdroje

https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1
<https://www.bbc.com/news/world-51318246>
<https://www.who.int/news/item/29-06-2020-covidtimeline>
<https://www.redaccionmedica.com/secciones/sanidad-hoy/coronavirus-infectados-espana-y-evolucion-covid19-desde-origen-4148>
<https://koronavirus.mzcr.cz/v-ceske-republice-jsou-prvni-tri-potvrzene-pripady-nakazy-koronavirem/>
<https://covid19.who.int/>
http://www.neologismy.cz/index.php?retezec=&nove_hledani=1&button=covid-19&prijimam=1
<https://covidcionario.com/>
<https://twitter.com/Nopanaden/status/1246431536515342337>
https://www.clarin.com/cultura/covidiota-zoompleanos-coronials-nuevas-palabras-rae-coronavirus_0_f3apTlQIP.html
https://www.vozpopuli.com/espana/coronavirus-nuevas-palabras-rae_0_1413159061.html
<https://elpais.com/cultura/2021-04-14/de-coronavirus-coronaplauso-y-coronabebe.html>
<https://www.rae.es/noticia/crisis-del-covid-19-sobre-la-escritura-de-coronavirus>
<https://www.infobae.com/america/tendencias-america/2021/04/26/la-rae-incorporo-a-su-diccionario-covidiota-y-otras-palabras-relacionadas-a-la-pandemia/>
https://www.abc.es/cultura/abci-estas-doce-candidatas-palabra-2020-202012211103_noticia.html
https://verne.elpais.com/verne/2020/04/07/articulo/1586246728_179666.html
<https://www.novinky.cz/koronavirus/clanek/harantena-prymulex-rouskomil-aneb-jak-koronavirus-obohatil-cestinu-40323755>
<https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/3071100-koronavirus-meni-cestinu-vznikly-uz-stovky-novych-slov-popisuji-lingviste>
https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-cestina-pravdova-akademie-ved-koronavirus-slov-zasoba.A200428_111910_domaci_lre
<https://cesky.radio.cz/kovidek-rousicky-rouskomando-koronavirus-obohatil-cestinu-8103372>

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/korontena-nebo-covidiot-virus-obohatil-cestinu-o-stovky-novych-slov-97736>

https://elpais.com/opinion/2020-12-26/corona-la-palabra-del-ano.html?event_log=oklogin

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/slovo-roku-neprekvapi-je-to-koronavirus-135335>

https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/noseni-rousek-koronavirus-pandemie.A200930_161932_domaci_rik

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/rouskova-cimrmanologie-a-jeste-pridejme-povinne-prezervativy-glosuje-lekar-116879>

<https://cestina20.cz/>

<http://neologismy.cz/>

<https://www.ejeprime.com/empresa/merlin-acusa-el-lockdown-del-retail-con-perdidas-de-162-millones-en-sus-centros-comerciales.html>

<https://www.rae.es/dhle/coronal>

<https://covidcionario.com/?s=semana+manta>

<https://covidcionario.com/?s=confitamiento>

<https://twitter.com/ReynaAmlover/status/1340138566937133056>

<https://covidcionario.com/?s=Semana+Manta>

<https://twitter.com/clcristinaines/status/1415341424552386571>

<https://theconversation.com/palabras-y-palabros-que-nos-ha-traido-el-coronavirus-134497>

<https://oasisfm.cl/oasis-hoy/que-significa-el-concepto-panico-viroterrorista-al-que-se-refirio-el>

<https://www.elquindiano.com/noticia/20893/el-lexico-de-la-covid-19>

<https://oasisfm.cl/oasis-hoy/que-significa-el-concepto-panico-viroterrorista-al-que-se-refirio-el>

<https://www.pagina12.com.ar/258395-diccionario-de-neologismos-coronaviricos>

<https://portalcomunicacion.uah.es/diario-digital/actualidad/zoompleanos-ha-sido-escogida-como-mejor-palabro-del-ano-gracias-a-los-estudiantes-de-la-uah.html>

<https://www.pagina12.com.ar/258395-diccionario-de-neologismos-coronaviricos>

<https://www.bbc.com/mundo/noticias-54543375>

<https://covidcionario.com/?s=epimied%C3%B3logo>

<https://www.rae.es/dhle/covidota>

<https://twitter.com/andyselltower/status/1247579448527982595>
<https://www.rae.es/dhle/covidcionario>
<http://etimologias.dechile.net/?infodemia>
<http://etimologias.dechile.net/?sindemia>
https://elpais.com/elpais/2020/04/21/eps/1587466797_885038.html
<https://www.rae.es/dhle/coronacrisis>
<https://www.caixabankresearch.com/es/economia-y-mercados/mercado-laboral-y-demografia/covid-19-da-empujon-al-teletrabajo>
<https://www.laregion.es/articulo/tendencias/24-horas-internet-ultimo-coronabolo-pilar-lara/20200411193039938414.html>
<https://laguna.multimedios.com/laguna/no-seas-un-coronabobo-asi-sera-la-nueva-campana-para-concientizar-laguneros>
<https://covidcionario.com/coronaburro/>
<https://www.rae.es/dhle/coronabeb%C3%A9>
<https://estrategia.la/2021/07/19/la-pandemia-de-los-covidiotas/>
https://twitter.com/_leanme/status/1255706463546335232
<https://covidcionario.com/?s=cuarentena>
<https://covidcionario.com/?s=conro%C3%B1avirus>
https://twitter.com/maria_chinasky/status/1259884612676919296
<https://www.laregion.es/articulo/tendencias/24-horas-internet-ultimo-coronabolo-pilar-lara/20200411193039938414.html>
<https://www.rae.es/dhle/covidianidad>
<https://www.fundeu.es/recomendacion/cuarentenar-verbo-adecuado/>
https://elgatoylacaja.com/pco_blog/coronavirus-la-otra-epidemia
<https://www.fundeu.es/recomendacion/anticoronavirus-sin-guion-pero-anti-covid-19/>
<https://cestina20.cz/slovník/skoronavirus/>
<http://www.neologismy.cz/heslo/skoronavirus/350191>
<https://dikobraz.cz/lukas-fibrich>
<http://www.neologismy.cz/heslo/Prymulex/345430>
<http://www.neologismy.cz/heslo/distancni/350278>
<https://www.zsdubina.cz/skola-v-pyzamu-0>
<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3326210-svycari-v-referendu-zrejme-odmitli-zakaz-umelych-pesticidu-s-protiteroristickym-zakonom>

<http://www.neologismy.cz/heslo/harantena/349963>
<http://www.neologismy.cz/heslo/prymicka/350214>
<https://cestina20.cz/slovník/harantena/>
<http://www.neologismy.cz/heslo/rouskomat/349366>
<http://www.neologismy.cz/heslo/karande/349092>
<http://www.neologismy.cz/heslo/autokonzert/349928>
<http://www.neologismy.cz/heslo/coronakini/350709>
<http://www.neologismy.cz/heslo/coronapas/350699>
<http://www.neologismy.cz/heslo/covidiot/350520>
<http://www.neologismy.cz/heslo/kovidiot/349932>
<http://www.neologismy.cz/heslo/coronadeprese/349271>
<https://search.seznam.cz/?q=koronavirus&sourceid=zpravy&thru=ribbon&ribbo>

[n=zpravy](#)

<http://www.neologismy.cz/heslo/koronapauza/349991>
<http://www.neologismy.cz/heslo/koronakrize/349134>
<http://www.neologismy.cz/heslo/koronasmejdi/349200>
<http://www.neologismy.cz/heslo/koroharo/350679>
<http://www.neologismy.cz/heslo/korosadlo/350693>
<http://www.neologismy.cz/heslo/koronacek/350111>
<http://www.neologismy.cz/heslo/covidarium/349692>
<https://cestina20.cz/slovník/deprymulovany/>
<http://www.neologismy.cz/heslo/deprymulovany/350124>
<http://www.neologismy.cz/heslo/antivakcinator/349748>
<https://cestina20.cz/slovník/covidarium/>
<http://www.neologismy.cz/heslo/covidak/350363>
<http://inkoustovesneni.cz/cteni-pro-dospel/proza/radoby-humorne-texty/blog/>
<http://www.neologismy.cz/heslo/antirouska/349829>
<http://neologismy.cz/heslo/postkoronovy/349718>
<http://www.neologismy.cz/heslo/popandemicky/349924>
<https://covidcionario.com/>
<https://dle.rae.es/>
<https://www.rae.es/dhle/>
https://verne.elpais.com/verne/2020/04/07/articulo/1586246728_179666.html

10 Přílohy

10.1 Příloha 1: Abecední glosář českých neologismů

NEOLOGISMUS	VÝZNAM
Antirouška	„Protirouškové“ hnutí, odpor proti rouškám
Antivakcinátor	Odpůrce vakcinace proti koronaviru
Autokonzert	Automobilový koncert, diváci v autech
Best in covid	Slovní spojení premiéra ČR Andreje Babiše, kdy křivka nakažených v ČR dosahovala nejnižší hodnoty v Evropě
Coronakini	Plavky během koronakrize (Bikini) – „Coronakini“; plavky vytvořené z roušek
Coronapas	Digitální očkovací pasy; potvrzení o očkování, které povoluje cestování či aktivity mezi lidmi
Covíček	Covidový deníček; zápisky během probíhající koronavirové krize
Covid'ák	Člověk, který onemocněl COVID-19
Covidárium	Nemocniční oddělení pro pacienty s COVID-19
Covidiot/kovidiot	Člověk, který ignoruje dodržování bezpečného odstupu během koronavirové epidemie; podle názvu nemoci COVID-19
Covidový zákon	Zákon spojený s pandemií COVID-19
Deprymulovaný	Deprimovaný opatřeními vycházející z hlavy hlavního epidemiologa (tehdejšího ministra zdravotnictví) Romana Prymuly
Distanční výuka	Výuka na dálku (on-line)
Haranténa	Nucený pobyt dětí doma po uzavření škol kvůli koronaviru
Karande	Rande respektující koronavirovou karanténu, a tedy bezpečný odstup; ideálně probíhá virtuálně a bezkontaktně

Koro(na)háro	Přerostlé vlasy kvůli zavřeným kadeřnictvím během koronavirové epidemie
Koronáček	Zdrobnělina od slova <i>koronavirus</i>
Koronadeprese	Pocit smutku z omezení, které přináší koronavirová epidemie a s ní související karanténa
Koronakrize	Krizová situace způsobená COVID-19
Koronapauza	Období mezi jednotlivými vlnami koronavirové epidemie
Koronašmejď	Podvodný prodejce, vydělávající na panice z koronaviru
Koronavirus	Virus mající kruhový tvar (korona)
Korosádlo	Přírůstek váhy během koronavirové karantény
Popandemický	Období po pandemii
Postkoronový	Období po COVID-19
Prýmička	Rýmička a kašlíček v době koronavirové epidemie; podle epidemiologa Romana Prymuly
Prymulex	Soubor vládních opatření kvůli koronaviru; podle hlavního epidemiologa Romana Prymuly + lex (zákon)
Rouškomat	Prodejní automat na roušky
Skoronavirus	Chřipka tak silná, že máte podezření na čínský koronavirus
Škola v pyžamu	Školní výuka na dálku během koronavirové epidemie

Tabulka č. 12: Abecední glosář českých neologismů (čeština 2.0¹²⁷, NEOMAT¹²⁸).

¹²⁷ <https://cestina20.cz/>

¹²⁸ <http://www.neologismy.cz/>

10.2 Příloha 2: Abecední glosář španělských neologismů

NEOLOGISMUS	VÝZNAM
Anti-covid-19	Proti covidový
Balconazi	Osoby na balkóně, sledující chodce na ulici. Mnohdy také na ně neoprávněně vykřikují nadávky
Confitamiento	Přírůstek váhy během lockdownu
Conroñavirus	Stav zanedbání návyků osobní hygieny během pandemie COVID-19
Covidartículos	Články týkající se COVID-19
Coronabebé(s)	Koronavirové děti; děti narozené během pandemie
Coronabobo/a	Osoba neustále opakující a rozšiřující konspirační teorie a fake news týkající se koronaviru
Coronabolo	Soudkyně využila sociálních sítí pro hudební akci během 24 hodin; označuje se to tímto termínem
Coronaburro	Synonymum pro <i>covidiot</i>
Corona crisis	Krise během koronaviru
Coronaplauso	Synchronizovaný potlesk ve městech zdravotníkům bojujícím proti koronaviru
Coronavirico	Věc související s koronavirusem
Coronial(s)	Osoby narozené či počaté během koronavirové krize
Covidiccionario	Slovník vytvořený pro neologismy spojen s koronavirovou krizí
Covidianidad	Život během koronavirové krize; přizpůsobený pravidlům a omezením
Covidiota	Kovidiot; člověk nerespektující nařízení a nedodržující hygienické návyky
Cuarenpena	Smutek při sledování fotek a videí, které byly pořízené před dobou koronavirovou

Cuarentenar	Sloveso od podstatného jména <i>cuarentena</i> (karanténa); Nařídít někomu povinnou karanténu
Cuarenteniños	Děti během karantény
Desinfodemia	Dezinformace vzniklé během epidemie koronaviru
Epimiedólogo	„Specialista“, který věděl dříve než kdykoliv jiný, co přijde. Má iracionální strach z nákazy
Estar en covidmodo	Nálada, kdy se člověk rozhodne strávit víkend bez toho, aniž by vycházel z domu
Infodemia	Přebytek informací (ať už pravdivých či nepravdivých) o epidemii COVID-19
Lockdown	Přejímka z angličtiny; zákaz vycházení a shlukování se
Pandemiami Beach	Místo, kde se vyskytovali Argentinci před vyhlášením povinné karantény
Pánico viroterrorista ¹²⁹	Panika z koronaviru; informace která způsobí úzkost či vyvolá strach
Semana Manta	Odkazující na španělské oslavy <i>Semana Santa</i> ; Národní festival, ve kterém bude hrát hlavní roli deka a gauč kvůli lockdownu
Sindemia	Obdobný název pro <i>pandemii</i> ; avšak zde se shlukuje více variant epidemií najednou
Teletrabajar	Práce na dálku (také <i>homeoffice</i>)
Zoompleaños	Narozeninová oslava on-line probíhající přes platformu <i>Zoom</i>

Tabulka č. 13: Abecední glosář španělských neologismů (covidcionario.com¹³⁰; RAE¹³¹, Diccionario histórico de la lengua española¹³²; El País¹³³).

¹²⁹ <https://oasisfm.cl/oasis-hoy/que-significa-el-concepto-panico-viroterrorista-al-que-se-refirio-el>

¹³⁰ <https://covidcionario.com/>

¹³¹ <https://dle.rae.es/>

¹³² <https://www.rae.es/dhle/>

¹³³ https://verne.elpais.com/verne/2020/04/07/articulo/1586246728_179666.html

10.3 Seznam tabulek a obrázků

- **Tabulka č. 1:** Synapse s předložkou *de* a *a*.
- **Tabulka č. 2:** Slova vytvořená díky juxtapozici (Bartoš, Valíková, 2002: 20-21).
- **Tabulka č. 3:** Vazby spojené s rekompozicí (Bartoš, Valíková, 2002: 22-27).
- **Tabulka č. 4:** Prefixy (Bartoš, Valíková, 2002: 32-35).
- **Tabulka č. 5:** Domácí prefixy v českém jazyce (Martincová et al., 2005: 77-78).
- **Tabulka č. 6:** Internacionální prefixy v českém jazyce (Martincová et al., 79-82).
- **Tabulka č. 7:** Španělské sufixy podle nesoucího významu (Varela Ortega, 2005: 51-52).
- **Tabulka č. 8:** Suffixy v češtině podle Čermáka (Čermák, 2010: 188-190).
- **Tabulka č. 9:** Neologismy spojené s koronavirovou krizí v češtině.
- **Tabulka č. 10:** Neologismy spojené s koronavirovou krizí ve španělštině.
- **Tabulka č. 11:** Slovo tvorné procesy neologismů spojené s koronavirovou krizí.
- **Tabulka č. 12:** Abecední glosář českých neologismů (čeština 2.0, NEOMAT).
- **Tabulka č. 13:** Abecední glosář španělských neologismů (covidcionario.com; RAE, Diccionario histórico de la lengua española; El País).
- **Obrázek č. 1:** Vývoj používání slova koronavirus (Seznam zprávy, online).
- **Obrázek č. 2:** Prymulex (Reflex, online).